

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ
INTERNĂȚIONALĂ

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

2023

Arheologie

INTERDISCIPLINARĂ

METODE,
STUDII,
REZULTATE

INTERDISCIPLINARY ARCHAEOLOGY
METHODS, STUDIES, RESULTS

14-16 AUGUST 2023

ORHEIUL VECHI

PARTENERI:

Agropensiunea „Valea Stâncii”, Trebujeni
Agropensiunea „Casa din Luncă”, Trebujeni
Vinăria „Atu”

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

Arheologie

INTERDISCIPLINARĂ METODE, STUDII, REZULTATE

INTERDISCIPLINARY ARCHAEOLOGY
METHODS, STUDIES, RESULTS

14-16 AUGUST 2023
ORHEIUL VECHI

CHIȘINĂU 2023

INSTITUȚII ORGANIZATOARE:

Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Butuceni
Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE), Chișinău

INSTITUȚII AFILIAȚE:

Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română Filiala Iași

COORDONATORI:

Ion CIOBANU

(Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Butuceni, Moldova;
Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova)

Angela SIMALCSIK

(Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”;
Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română Filiala Iași, România)

Robert Daniel SIMALCSIK

(Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română Filiala Iași, România)

Doina SOLOMON

(Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Butuceni, Moldova)

Oksana HRYTSIUTA

(Odessa Archaeological Museum of the National Academy of Sciences of Ukraine;
Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova)

Ștefan VASILE

(Facultatea de Geologie și Geofizică, Universitatea din București, România;
Institutul de Speologie „Emil Racoviță”, Academia Română, București, România;
Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova)

George-Cătălin FEDOR

(Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română Filiala Iași;
Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale)

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

"Arheologie interdisciplinară: Metode, studii, rezultate", conferință științifică internațională (2023; Orheiul Vechi). Arheologie interdisciplinară: Metode, studii, rezultate = Interdisciplinary archaeology: Methods, studies, results: Conferința științifică internațională, 14-16 august 2023, Orheiul Vechi / coordonatori: Ion Ciobanu [et al.]. – Chișinău: [S. n.], 2023 (Bons Offices). – 117 p.: fig. în parte color.

Antetit.: Rezervația Cultural-Naturală "Orheiul Vechi", Butuceni (sponsor), Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE), Chișinău. – Texte : lb. rom., engl. – [100] ex.

ISBN 978-5-36241-009-4.

902/904(082)=135.1=111

A 77

Această publicație a fost tipărită cu sprijinul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”.

Conținutul acestei publicații nu reprezintă poziția oficială a Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”.

PROGRAM

LUNI, 14 AUGUST 2023

- Până la 18:00 Sosirea participanților
[Complexul Administrativ al Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”]
- 20:00 ... Cină în aer liber
[Foișorul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”]

MARȚI, 15 AUGUST 2023

- 7:30-8:30 Micul dejun
[Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni, Pensiunea „Eco-Resort” Butuceni, Pensiunea „Valea Stâncii” Trebujeni]
- 9:00-9:30 Deschiderea Conferinței Științifice Internaționale „Arheologie interdisciplinară: metode, studii, rezultate”
[Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni, Sala de Conferințe]

Mesaje de bun venit:

Ion CIOBANU, Director general al Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”

Reprezentantul Ministerului Culturii al Republicii Moldova

Andrei COROBCEAN, Director general și membru fondator al Institutului de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale

Robert Daniel SIMALCSIK, Membru fondator al Institutului de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale

Angela SIMALCSIK, Membru fondator al Institutului de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, antropolog expert al Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”

9:30-9:45	Lansare de carte Autor: Sergiu POPOVICI Titlu: <i>Cultura Usatovo. Arheologia funerară a unei societăți</i> Editura „Cetatea de Scaun”, Târgoviște, 2023 Prezintă: Alin FRÎNCULEASA
9:45-10:00	Gheorghe POSTICĂ, <i>Baia medievală Nr. 2 de la Orheiul Vechi în lumina cercetărilor arheologice din anii 2009-2010</i>
10:00-13:00	Susținerea comunicărilor pe secțiuni Secțiunea <i>Paleontologie și arheologia paleoliticului</i> [Sala mică de Conferințe a Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”] Secțiunea <i>Neolitic, eneolitic și epoca bronzului</i> [Pensiunea „Valea Stâncii” Trebujeni, Sala de Conferințe] Secțiunea <i>Epoca fierului, epoca romană și evul mediu</i> [Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni, Sala de Conferințe]
13:00-15:00	Pauză de masă [Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Pensiunea „Valea Stâncii” Trebujeni, Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni]
15:00-19:00	Susținerea comunicărilor pe secțiuni Secțiunea <i>Paleontologie și arheologia paleoliticului</i> [Sala mică de Conferințe a Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”] Secțiunea <i>Neolitic, eneolitic și epoca bronzului</i> [Pensiunea „Valea Stâncii” Trebujeni, Sala de Conferințe] Secțiunea <i>Epoca fierului, epoca romană și evul mediu</i> [Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni, Sala de Conferințe]
20:00 ...	Cină și degustare de vinuri [Grădina pensiunii „Casa din Luncă” Trebujeni]

MIERCURI, 16 AUGUST 2023

9:00 ...

Micul dejun

[\[Foișorul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”\]](#)

Excursie cu ghidaj pe teritoriul Rezervației Cultural-Naturale
„Orheiul Vechi” și în împrejurimi

Mesaje și emoții de bun rămas ...

PALEONTOLOGIE ȘI ARHEOLOGIA PALEOLITICULUI

Coordonatori secțiune: **Ștefan VASILE, Oksana HRYTSIUTA**

10:00-13:00 Susținerea comunicărilor
[Sala mică de Conferințe a Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”]

Moderatori: **Oksana HRYTSIUTA**
 Ștefan VASILE

▷ **Ștefan VASILE** (Department of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova; Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania). *Fossil snakes of Romania – a review of advancements made during the last decade.*

▷ **Bogdan-Alexandru TORCĂRESCU** (Geological Institute of Romania, Bucharest, Romania; Doctoral School of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania). *Kentriodontid (Cetacea; Odontoceti) periotics from the Miocene marine deposits of Balcic (Bulgaria).*

▷ **Bogdan Gabriel RĂȚOI** (Department of Geology, Faculty of Geography and Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania); **Bogdan-Alexandru TORCĂRESCU** (Doctoral School of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest; Geological Institute of Romania, Bucharest, Romania); **Sergiu LOGHIN** (Department of Geology, Faculty of Geography and Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania); **Ștefan VASILE**, Department of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova. *Petrography of the sedimentary rocks from the Trebujeni open pit (Orhei County) – preliminary results.*

▷ **Sergiu LOGHIN** (Department of Geology, Faculty of Geography and Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania). *New insights regarding the dynamic of the shores from the Paratethyan realm the Middle Miocene of the Moldavian Platform.*

▷ **Bogdan-Alexandru TORCĂRESCU** (Geological Institute of Romania, Bucharest, Romania; Doctoral School of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania). ***Dacian Basin cetotheriids: additional information regarding their taxonomy and palaeogeographical distribution.***

▷ **Bogdan Gabriel RĂȚOI** (Facultatea de Geografie și Geologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România; Centrul de Cercetare Lythos, Universitatea din București, România); **Dumitru-Daniel BADEA** (Facultatea de Geografie și Geologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). ***Importanța metodei CT/micro-CT în identificarea materialului fosil din Miocenul și Pliocenul din Platforma Scitică.***

▷ **Alina FLOROIU** (Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania); **Ștefan VASILE** (Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania; Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova). ***Preliminary study of the Pliocene microfauna from the Oltina Formation (Southern Dobrogea, Romania).***

13.00-15.00 Pauză de masă

[\[Foișorul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”\]](#)

15.00-19.00 Susținerea comunicărilor

[\[Sala mică de Conferințe a Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”\]](#)

▷ **Bogdan-Stelian HAIDUC** (Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova); **Vicente D. CRESPO** (Departamento de Ciências da Terra (Geobiotec), Universidade Nova de Lisboa, Caparica, Portugal; Museu da Lourinhã, Lourinhã, Portugal; Museu Valencià d'Història Natural, Alginet, Spain); **Oleksandr KOVALCHUK** (Department of Palaeontology, National Museum of Natural History, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine; Department of Palaeozoology, University of Wrocław, Poland); **Bogdan-Gabriel RĂȚOI** (Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania); **Ștefan VASILE** (Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Emil Racoviță Institute of Speleology,

Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chişinău, Republic of Moldova); **Elena-Ionela PĂUN** (Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University, Iaşi, Romania). ***Schineni – a recently discovered Pliocene fossil site and novel continental small vertebrate remains in Eastern Romania.***

▷ **Geanina Adriana BUTISEACĂ** (Palaeoanthropology, Institute of Archaeological Sciences, Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Tübingen, Germany); **Marcel T. J. VAN DER MEER** (Royal Netherlands Institute for Sea Research, Department of Marine Microbiology and Biogeochemistry, Den Burg, Texel, The Netherlands); **Ines J. E. BLUDAU** (Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany; Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Institute of Archaeological Sciences, Tübingen, Germany); **Panagiotis KARKANAS** (M.H. Wiener Laboratory for Archaeological Science, American School of Classical Studies at Athens, Athens, Greece); **Iuliana VASILIEV** (Senckenberg Biodiversity and Climate Research Centre (BiK-F), Frankfurt am Main, Germany); **Vangelis TOURLOUKIS** (Palaeoanthropology, Institute of Archaeological Sciences, Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Tübingen, Germany; Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany); **Annett JUNGINGER** (Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany; Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Institute of Archaeological Sciences, Tübingen, Germany); **Andreas MULCH** (Senckenberg Biodiversity and Climate Research Centre (BiK-F), Frankfurt am Main, Germany; Institute of Geosciences, Goethe University, Frankfurt am Main, Germany); **Eleni PANOPOULOU** (Hellenic Ministry of Culture and Sports, Ephorate of Palaeoanthropology and Speleology, Athens, Greece); **Katerina HARVATI** (Palaeoanthropology, Institute of Archaeological Sciences, Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Tübingen, Germany; Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany; DFG Centre for Advanced Studies "Words, Bones, Genes, Tools: Tracking linguistic, cultural and biological trajectories of the human past"). ***The impact of glacial conditions over early human populations in Southern Europe (Marathousa 1 site, Peloponnese, Greece).***

▷ **Elena-Ionela PĂUN** (Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University, Iași, Romania); **Bogdan-Gabriel RĂȚOI** (Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania); **Mihai BRÂNZILĂ** (Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania). *Unveiling the megafauna tapestry: the Upper Pleistocene from a small locality in Bacău County, Romania.*

▷ **Mihai CAMINSCHI** (Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania; Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania); **Ștefan VASILE** (Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania; Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova); **Virgil DRĂGUȘIN** (Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania). *Late Pleistocene fox diversity in southeastern Romania – a case study from La Adam Cave (Constanța County).*

▷ **Marian COSAC** (Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România) ; **Mădălina STĂNESCU** (Muzeul Vrancei, Focșani, România); **George MURĂTOREANU** (Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România); **Daniel VEREȘ** (Institutul de Speologie „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca, Academia Română Cluj, România); **Gabriel Sebastian ȘERBĂNESCU** (Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România); **Ionuț STĂNESCU** (Muzeul Vrancei, Focșani, România). *Activitatea vulcanică a Masivului Ciomatu înregistrată în situri de vârstă paleolitică din România. Un stadiu al cercetărilor.*

▷ **Ihor PISTRUIL** (Odesa Archaeological Museum, National Academy of Sciences of Ukraine, Odesa, Ukraine). *Knapping technology scheme at the Upper Palaeolithic site Kaystrova Balka IV.*

▷ **Alla HLAVENTCHUK** (Odesa Archaeological Museum, National Academy of Sciences of Ukraine; Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve, Butuceni, Republic of Moldova). *Anthropomorphic images in small-form sculpture in the Upper Palaeolithic settlement Anetivka II.*

▷ **Vitalie BURLACU** (Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve, Butuceni, Republic of Moldova); **Oksana HRYSIUTA** (Odesa Archaeological Museum, National Academy of Sciences of Ukraine; Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve, Butuceni, Republic of Moldova). *Traceological analysis of the tools from the settlement Gordinești IV.*

20:00 ... Cină în aer liber (discuții și dezbateri)
[Grădina pensiunii „Casa din Luncă” Trebujeni]

NEOLITIC, ENEOLITIC ȘI EPOCA BRONZULUI

Coordonatori secțiune: **Angela SIMALCSIK, Ion CIOBANU**

10:00-13:00 Susținerea comunicărilor
[Pensiunea „Valea Stâncii” Trebujeni, Sala de Conferințe]

Moderatori: **Roxana MUNTEANU**
 Denis TOPAL

▷ **Daniel GARVĂN** (Muzeul Județean Buzău, România); **Alin FRÎNCULEASA** (Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești, România). *Cultura Boian în nord-estul Munteniei. Descoperiri recente.*

▷ **Mădălina STĂNESCU** (Muzeul Vrancei, Focșani, România); **Loredana NIȚĂ** (Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România). *Materialul litic cioplit descoperit în așezarea neolitică de la Coroteni, județul Vrancea (1977-1983), Punctele „Sediul CAP” și „Cetățuia”: tehnologie, tipologie, funcționalitate.*

▷ **Roxana MUNTEANU** (Muzeul Județean Buzău, România); **Mădălina STĂNESCU** (Muzeul Vrancei, Focșani, România). *Câteva observații referitoare la un lot de lame de silex de la Aldeni, jud. Buzău.*

▷ **David BACIU** (cercetător independent, București, România); **Cristian Eduard ȘTEFAN** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova); **Adrian**

BĂLĂȘESCU (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România). *Noi date despre fauna eneolitică de la Aldeni (jud. Buzău).*

▷ **Alina-Georgiana PATRICHE** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România); **Felix-Adrian TENCARIU** (Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). *Simbol sau obiect funcțional? Diverse perspective asupra unui tip de artefacte de la Isaiia-Balta Popii, județul Iași.*

▷ **Vlad VORNIC** (Agenția Națională Arheologică; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova); **Vitalie BURLACU** (Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova). *Piese de silex descoperite în așezarea Cucuteni de la Cobani-Pe Stăncuță.*

▷ **Mariia LOBANOVA** (Odesa Archaeological Museum of the National Academy of Sciences of Ukraine). *Berezivska HES site: the results of the 1963-1965 excavations and the new data.*

▷ **Ioana Cosmina HRINCIUC** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România); **Radu-Ștefan BALAUR** (Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). *Utilajul litic cioplit din așezarea de la Cucuteni-Dâmbul Morii.*

▷ **Adina AMĂRIUȚEI** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România); **Felix-Adrian TENCARIU** (Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). *Descoperirea unui cuptor inedit la Cucuteni-Cetățuia, în contextul instalațiilor de ardere a ceramicii cunoscute în cultura Cucuteni-Trypillia.*

▷ **Daniel MALAXA** (Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România). *Analiza arheozoologică a unui complex cucutenian descoperit în satul Breazu, jud. Iași.*

13.00-15.00 Pauză de masă
[Pensiunea „Valea Stâncii” Trebujeni]

15.00-19.00 Susținerea comunicărilor
[Pensiunea „Valea Stâncii” Trebujeni, Sala de Conferințe]

▷ **Viorel Daniel CIOATĂ** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). ***Noi considerații privind planimetria așezărilor culturii Cucuteni.***

▷ **Maria-Cristina CIOBANU** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). ***De la experiențe la experimente. Primele încercări de arheologie experimentală în România.***

▷ **Analisa ARITON** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România); **Maria-Cristina CIOBANU** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România); **Felix-Adrian TENCARIU** (Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). ***Experiențe și experimente arheologice privitoare la o etapă din lanțul operator al ceramicii cucuteniene – pictarea vaselor.***

▷ **Denis TOPAL** (National Museum of History of Moldova, Chișinău, Republic of Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova). ***Globular amphorae culture (GAC) pottery to the east of the Prut river: GAC, not GAC and almost GAC?***

▷ **Svitlana V. IVANOVA** (Institute of Archaeology, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv - Odesa, Ukraine). ***Birth of the barrow: About the beginning of a new funerary tradition of the Azov-Black Sea steppes.***

▷ **Alin FRÎNCULEASA** (Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești, România). ***Blejoii T.II - T.X. Dinamica funerară într-o microzonă (descoperiri, metode și strategii de cercetare, investigații științifice).***

▷ **Sergiu POPOVICI** (Agenția Națională Arheologică, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova); **Vlad VORNIC** (Agenția Națională Arheologică; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova); **Ion CIOBANU** (Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova; Facultatea de Istorie și Geografie, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România). ***Tumulul 8 de la Hănăsenii Noi pe malul drept al Prutului de Jos (r-nul Leova, Republica Moldova).***

▷ **Sergiu-Constantin ENEA** (Liceul Teoretic „Ion Neculce”, Târgu Frumos, România); **Felix-Adrian TENCARIU** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii, Centrul Arheoinvest, Iași, România); **Sergiu POPOVICI** (Agenția Națională Arheologică, Chișinău, Republica Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova); **Ion CIOBANU** (Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Republica Moldova; Facultatea de Istorie și Geografie, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România); **Casandra BRAȘOVEANU** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii, Centrul Arheoinvest, Iași, România); **Radu BRUNCHI** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România); **Angela SIMALCSIK** (Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Republica Moldova; Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română – Filiala Iași, România); **Andrei ASĂNDULESEI** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii, Centrul Arheoinvest, Iași, România); **Dumitru BOGHIAN** (Facultatea de Istorie și Geografie, Universitatea „Ștefan cel Mare”); ***Rezultatele preliminare ale cercetărilor arheologice din Tumulul 1 de la Zmeu (com. Lungani, jud. Iași, România).***

▷ **Maricela-Rebeca CEFALAN** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). ***Torusul auditiv – indicator ocupațional și al mediului de viață. Studiu de caz: Tumulul 7 de la Cernavodă-Medgidia.***

▷ **Serina Daniela BOBE** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). *Metopismul. Studiu de caz: mormântul 2 din Tumulul 1 de la Crucea-La Iutărie (jud. Iași).*

20:00 ... Cină în aer liber (discuții și dezbateri)
[Grădina pensiunii „Casa din Luncă” Trebujeni]

EPOCA FIERULUI, EPOCA ROMÂNĂ ȘI EVUL MEDIU

Coordonatori secțiune: Robert Daniel SIMALCSIK, George-Cătălin FEDOR

10:00-13:00 Susținerea comunicărilor
[Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni, Sala de Conferințe]

Moderatori: **Ion TENTIUC**
 Lucrețiu MIHĂILESCU-BÎRLIBA

▷ **Mihail BĂȚ** (Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Rep. Moldova); **Aurel ZANOCI** (Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Rep. Moldova). *Tempus fugit. Despre noi date privind cronologia primei epoci a fierului (în baza descoperirilor din Bazinul Nistrului de Mijloc).*

▷ **Aurel ZANOCI** (Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Rep. Moldova); **Mihail BĂȚ** (Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Rep. Moldova). *Organizarea habitatului în prima epocă a fierului în bazinul Nistrului de Mijloc: o abordare interdisciplinară.*

▷ **Andrei COROBCEAN** (Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale; Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Rep. Moldova); **Vitalie BURLACU** (Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Rep. Moldova). *Noi descoperiri și (re)descoperiri din secolele IV-III î. Hr. din arealul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”*

▷ **Sever-Petru BOȚAN** (Institutul de Arheologie, Academia Română – Filiala Iași, România). *Date preliminare privind materialul vitric de epocă romană descoperit în castrul de la Rupea-Ungra 6.*

▷ **Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România); **Ana HONCU** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). *Vectorii de mobilitate ai militarilor recrutați din mediul rural al provinciei Moesia Inferior.*

▷ **Ana HONCU** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). *Un posibil graffito creștin pe un fragment de amforă.*

▷ **Gabriel R. SIMALCSIK** (Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România). *Noi interpretări ale distrugerilor din cadrul fortificației cetății romano-bizantine Ibida. Latura de nord. Secțiunile Turn 8 și Turn 10.*

▷ **Ștefan HONCU** (Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România). *Noi cercetări arheologice efectuate pe teritoriul comunei Dobrovăț, județul Iași.*

▷ **Robert Daniel SIMALCSIK** (Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română – Filiala Iași, România; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Republica Moldova). *Indicatori demografici și ocupaționali la două populații ce aparțin culturii Sântana de Mureș - Cerneahov (Mihălășeni, jud. Botoșani și Valea Seacă, jud. Vaslui).*

13.00-15:00 Pauză de masă
[\[Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni\]](#)

15:00-19:00 Susținerea comunicărilor
[\[Pensiunea „Casa din Luncă” Trebujeni, Sala de Conferințe\]](#)

▷ **Lucian MUNTEANU** (Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România); **Anca MUNTEANU** (Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România). *Monede romane din aur descoperite în teritoriul „barbar” dintre Carpați și Nistru.*

▷ **Ion TENTIUC** (Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Chișinău, Rep. Moldova); **Michael MEYER** (Institutul de Arheologie Preistorică al Freie Universität Berlin, Germania); **Octavian MUNTEANU** (Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Rep. Moldova); **Vasile IARMULSCHI** (Institutul de Arheologie Preistorică al Freie Universität Berlin, Germania). ***Despre cuptoarele medievale timpurii de redus minereul de fier descoperite la Ivancea-Orhei.***

▷ **Silviu-Constantin CEAUȘU** (Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț, Complexul Muzeal Național Neamț, România); **Alexandru-Marian GAFINCU** (Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț, Complexul Muzeal Național Neamț, România); **Constantin PREOTEASA** (Centrul Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni, Muzeul de Artă Eneolitică Cucuteni Piatra-Neamț, Complexul Muzeal Național Neamț, România). ***Cercetarea arheologică preventivă efectuată în anul 2022 la Biserica „Sfinții Voievozi” din Cășăria (comuna Dobreni, județul Neamț, România).***

▷ **Ion URSU** (Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova); **Sergiu MUSTEAȚĂ** (Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Rep. Moldova); **Ion TENTIUC** (Muzeul Național de Istorie al Moldovei, Chișinău, Rep. Moldova). ***O nouă necropolă medievală în Centrul Vechi al Chișinăului.***

▷ **Franceska-Cristina ȘTIRBU** (University of Bucharest, Romania); **Gabriel VASILE** (“Vasile Pârvan” Institute of Archaeology, Bucharest, Romania; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova). ***Beneath the surface: uncovering the social and biological significance of double burials in a mediaeval sample from Wallachia.***

▷ **Andrei BALTAG** (Accademia di Romania din Roma; Institutul de Arheologie, Academia Română – Filiala Iași, România); **George-Dan HÂNCEANU** (Muzeul de Istorie din Roman, Complexul Muzeal Național Neamț, Roman, România). ***Descoperiri monetare din necropola și incinta bisericii „Sfântul Gheorghe” din Roman (jud. Neamț).***

▷ **Dmytro YANOV** (Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve; Odesa Archaeological Museum of National Academy of Sciences of Ukraine). ***New findings of counterfeits and imitations of Ottoman coins from Orheiul Vechi.***

▷ **Sergiu MUSTEAȚĂ** (Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Rep. Moldova); **Ion TENTIUC** (Muzeul Național de Istorie al Moldovei, Chișinău, Rep. Moldova); **Ion URSU** (Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova); **Angela SIMALCSIK** (Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română – Filiala Iași, România; Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova). ***Date preliminare privind descoperirile de la Biserica „Sf. Constantin și Elena” din Chișinău.***

▷ **Cătălin-George FEDOR** (Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română – Filiala Iași, România; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova). ***Tradiționalism formal și fundamental în comunitatea tradițională românească.***

20:00 ... Cină în aer liber (discuții și dezbateri)
 [\[Grădina pensiunii „Casa din Luncă” Trebujeni\]](#)

FOSSIL SNAKES OF ROMANIA – A REVIEW OF ADVANCEMENTS MADE DURING THE LAST DECADE

CZU:902.67:568.115(498)

Ştefan VASILE

Department of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chişinău, Republic of Moldova; Emil Racoviţă Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania;
yokozuna_uz@yahoo.com

The present fauna of Romania includes ten snake species, included in the families Boidae, Colubridae, Natricidae, and Viperidae. Understanding the evolutionary and palaeogeographic history of the Romanian snakes is, however, strictly dependent of the existing fossil record. Prior to 2013, knowledge on Romanian fossil snakes was rather limited: rare incomplete indeterminate madtsoiid vertebrae from the uppermost Cretaceous of Haţeg Basin, a few Miocene colubrid, natricid, and viperid taxa described from Tauţ and Subpiatră (western Romania); two poorly described snakes (?natricids) from the Pliocene of Măluşteni (the only occurrence outside the Carpathian Arch); and the Pleistocene snake faunas of Bihor County, the most noteworthy of the entire Romanian snake fossil record.

Research conducted in the last decade added valuable new information on Romanian fossil snakes. The discovery of better preserved material allowed for two Late Cretaceous madtsoiid taxa, *Herensugea* sp. and *Nidophis insularis*, to be reported from Transilvania. *Hierophis* sp., *Coronella* cf. *miocaenica*, and *Macrovipera* sp. were reported from Creţeşti-Dobrina, whereas an indeterminate scolecophidian, *Natrix* sp., an indeterminate colubrid, and *Naja* cf. *romani* were described from Fălcui, both localities of Miocene age from eastern Romania. A revision of old collections, as well as newfound material, document the presence of Early Pliocene *Natrix* sp. and *Macrovipera* sp. in eastern Romania. Early Pleistocene fossil snakes were reported from the Dacian Basin, southern Romania (five colubrid and two natricid species from Tetoiu; two colubrids and one natricid from Copăceni), and Late Pleistocene snake remains were found in caves of the Mehedinţi Mountains (one colubrid, one

natricid, and one viperid from Isverna) and in the Perșani Mountains (one colubrid and one natricid taxon from Vârghiș).

Fossil snake occurrences from Romania. Circles indicate fossil remains described prior to 2013, whereas triangles indicate reports from the last decade. Geological ages of the snake fossil faunas are represented by the following colours: green – Late Cretaceous; orange – Miocene; yellow – Pliocene; white – Pleistocene.

This work was supported by two grants of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS - UEFISCDI, within PNCDI III, project numbers PN-III-P1-1.1-TE-2021-0664 and PN-III-P4-ID-PCE-2020-2282.

KENTRIODONTID (CETACEA; ODONTOCETI) PERIOTICS FROM THE MIOCENE MARINE DEPOSITS OF BALCIC (BULGARIA)

CZU:902:551.782.1:569.5

Bogdan-Alexandru TORCĂRESCU

Geological Institute of Romania, Bucharest, Romania; Doctoral School of Geology,
Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania;
bogdan.torcarescu@drd.unibuc.ro

The family Kentriodontidae is composed of relatively small marine mammals that displayed high taxonomic diversity and a widespread palaeogeographical distribution during the Miocene. They were present in the Paratethys Sea, with fossils being discovered in almost all of its basins. However, the family experienced a decline at the end of the Miocene, coinciding with the emergence of modern delphinid forms. This fact, combined with a decrease in global temperature, led to the loss of kentriodontid habitats and their replacement by modern delphinid species. Kentriodontids had a broad palaeogeographic distribution, members of this family having been found in various localities both outside and inside of the Paratethys. Kentriodontid remains from the Carpathian Foreland are mainly composed of vertebrae, with very few cranial remains or limb bones (e.g., humerus or ulna) discovered. This work aims to describe additional kentriodontid cranial material housed in the Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest. The material, consisting of two periotic bones, was stored alongside material collected from the Sarmatian deposits cropping out near the city of Balcic (eastern Bulgaria). Although there was no mention of the provenance of the periotics, they probably originated from the same locality. The material was compared to similar kentriodontid material published in scientific literature, both morphologically and dimensionally, resulting in the attribution to the taxa *Kentriodon fuchsii* and *Kentriodon* sp. Cetacean material was mentioned from Balcic before (assigned to the baleen whale family Cetotheriidae), but no mention was made about kentriodontid material. As such, this material would be the first mention of kentriodontid remains from the Miocene marine deposits of Balcic.

Kentriodon fuchsii periotic PB1 in A. dorsal view; B. ventral view; *Kentriodon* sp. periotic PB2 in C. dorsal view; D. ventral view; scale bar: 10 mm.

PETROGRAPHY OF THE SEDIMENTARY ROCKS FROM THE TREBUJENI OPEN PIT (ORHEI COUNTY) – PRELIMINARY RESULTS

CZU:902.6:552.2(478-22)

Bogdan Gabriel RĂȚOI

Department of Geology, Faculty of Geography and Geology, Alexandru Ioan Cuza
University of Iași, Romania;
bog21rat@gmail.com

Bogdan-Alexandru TORCĂRESCU

Doctoral School of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of
Bucharest; Geological Institute of Romania, Bucharest, Romania;
bogdan.torcarescu@drd.unibuc.ro

Sergiu LOGHIN

Department of Geology, Faculty of Geography and Geology, Alexandru Ioan Cuza
University of Iași, Romania;
sergiu.loghin@uaic.ro

Ștefan VASILE

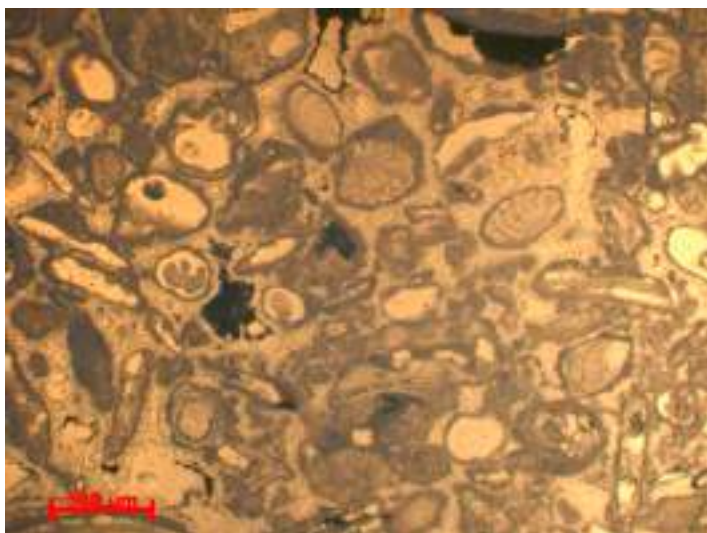
Department of Geology, Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest,
Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic
of Moldova;
yokozuna_uz@yahoo.com

The Trebujeni open pit is located northwest of the inhabited area of the village, 97 m above sea level. The sedimentary rocks exposed in this open pit comprised 4-5 m of bioclastic limestone and oolitic limestones, found at the very top of the succession. Thin sections were made from three limestone samples took from the succession exposed in the open pit, in order to describe the microfacies and attempt a reconstruction of the paleoenvironment in which the above-mentioned limestones accumulated.

The bioclastic limestones are mostly composed of *Mastra* and cardiid bivalve shells. The occurrence of *Mastra pallasii* helps assess the age of the containing limestones to lower Bessarabian. The sedimentary structures showed by these limestones include plan-parallel stratification and swaley cross-stratification. In thin section, these limestones show microfacies features typical to grainstones and

packstones, including numerous foraminifera belonging to the families Miliolidae, Elphididae, and Nubeculariidae, as well as bryozoans, and some isolated oolites. The matrix is represented by sparitic calcite.

The storm-related swaley cross-stratification indicates the analyzed limestones accumulated in a shoreface environment. These results, albeit preliminary, show that using microfacies analyses is a useful tool in paleoenvironmental reconstruction, and should be extended to studying the entire 50-to-70 m tall sedimentary succession cropping out along the Răut River valley.

Foraminifera-bearing grainstone from the Trebujeni open pit.

NEW INSIGHTS REGARDING THE DYNAMIC OF THE SHORES FROM THE PARATETHYAN REALM THE MIDDLE MIOCENE OF THE MOLDAVIAN PLATFORM

CZU:902:551.782.1:568.1

Sergiu LOGHIN

Department of Geology, Faculty of Geography and Geology, Alexandru Ioan Cuza
University of Iași, Romania;
sergiu.loghin@uaic.ro

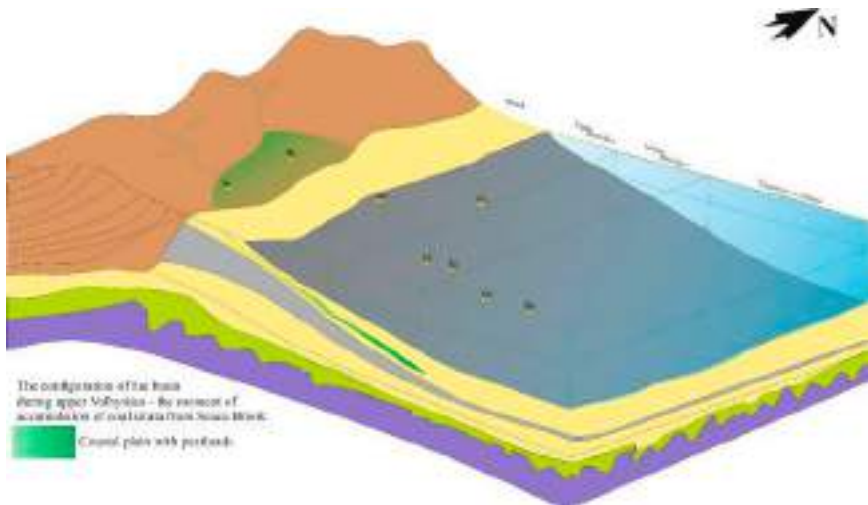
It is well known that, during the Middle Miocene, the Moldavian Platform was strongly influenced by the subduction of its western part under the Eastern Carpathian Orogen. These processes affected the way deposition took place, mostly in the marginal areas of the basin. Thus, the Moldavian Platform functioned as a foreland basin system in the lower Sarmatian in which four depozones with distinctive accumulative features developed.

In this work, we present a few aspects of the tectonic influence upon the marginal depositional environments that took place during the lower Sarmatian (Volhynian) of the Moldavian Platform.

In order to understand the dynamic of depositional processes, we integrated two working methods – the micropalaeontological and the facies analysis methods – applying them on a series of outcrops from two brooks: Seaca and Bogata.

On both courses of the brooks, we found a succession of marine marginal (shoreface) and continental (lagoonal and fluvial) deposits. These deposits were associated with characteristic faunas of ostracods and foraminifera. Additionally, an interesting feature of some deposits from Bogata Brook is the occurrence of many Badenian reworked taxa.

The succession of depositional environments is shown in in the figure below.

The shore configuration during the Middle Miocene of Moldavian Platform.

DACIAN BASIN CETOTHERIIDS: ADDITIONAL INFORMATION REGARDING THEIR TAXONOMY AND PALAEOGEOGRAPHICAL DISTRIBUTION

CZU:902:569.1(498)

Bogdan-Alexandru TORCĂRESCU

Geological Institute of Romania, Bucharest, Romania; Doctoral School of Geology,
Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania;
bogdan.torcarescu@drd.unibuc.ro

The Cetotheriidae, a family of small to medium-sized baleen whales, had a widespread distribution in the various basins that formed the Paratethys Sea. Previously, Black Sea cetotheriids were included in the genus *Cetotherium* that included nine nominal species. More recent studies showed that the diversity of the cetotheriids was higher than previously thought, and, as such, separated most of the species previously assigned to *Cetotherium* into different genera. Presently, the genus includes only two species: *Cetotherium rathkii* and *Cetotherium riabinini*, and the remaining cetotheriids being included in the following genera: *Mithridatocetus*, *Kurdalagonus*, *Zygocetus*, and *Brandtocetus*, few being relegated to *nomen dubium*.

As mentioned previously, cetotheriid taxa were widespread in all of the basins of the Paratethys Sea, and the Dacian Basin was no exception. The aim of this work is to study cetotheriid fossil remains from four localities within this basin. The material is composed of postcranial remains, specifically 15 vertebrae and one humerus, housed in the National Geological Museum. The specimens were taxonomically assigned based on comparisons with similar specimens from published literature. The study of these remains showed that several vertebrae and the humerus belonged to *Mithridatocetus* sp. This taxon was not previously reported from the Dacian Basin; however, it is found in more eastern parts of the Paratethys, that correspond today to Ukraine, Georgia, and the Russian Federation. Therefore, this is the first report of this taxon from the Dacian Basin and its most western occurrence.

Mithridatocetus sp. humerus in: A. anterior view; B. posterior view; C. ventral view; D. dorsal view. Scale bar: 10 mm.

IMPORTANȚA METODEI CT/MICRO-CT ÎN IDENTIFICAREA MATERIALULUI FOSIL DIN MIOCENUL ȘI PLIOCENUL DIN PLATFORMA SCITICĂ

CZU:902:56.07:551.782.1/.2(498)

Bogdan Gabriel RĂȚOI

Facultatea de Geografie și Geologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,
România; Centrul de Cercetare Lythos, Universitatea din București, România;
bog21rat@yahoo.com

Dumitru-Daniel BADEA

Facultatea de Geografie și Geologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,
România;
badeadaniel.i13@gmail.com

Scanerile micro-CT, regăsite în multe laboratoare de cercetare, oferă rezoluții înalte (între 1–100 μm), dar sunt adesea limitate de dimensiunea specimenului de studiu, ce poate varia între câțiva milimetri și 50 de cm. Prin comparație, computerele tomograf medicale oferă o rezoluție mai scăzută și au o intensitate mai redusă, dar au avantajul că pot scana specimene de dimensiuni mai mari, cu costuri de operare mai reduse.

Pentru scanarea materialului fosil a fost utilizat un computer tomograf din seria Light Speed, model GE LIGHTSPEED 16 CT System 16 Slice cu Xtreme Console, adesea folosit în cabinetele de medicină veterinară. În urma scanării se obțin, în medie, între 50 și 350 de secțiuni (slice-uri), care stau la baza obținerii modelelor 3D pentru probele analizate. Prin procesarea datelor obținute după scanare, pe lângă imaginile 3D, se pot obține și imagini 2D ale radiografiilor longitudinale sau transversale ale probelor scanate. Pentru procesarea datelor sunt folosite software-uri care ajută la obținerea imaginilor 3D și 2D. Software-ul Slicer 5.3.0 a fost folosit pentru obținerea imaginilor 3D, iar software-ul RadiAnt DICOM viewer pentru procesarea radiografiilor transversale și longitudinale, iar în final obținerea imaginilor 2D.

Materialul paleontologic analizat este alcătuit dintr-un molar superior de rinocer aparținând speciei *Chilotherium schlosseri* și un maxilar superior de equid din specia *Equus stenonis*. Rezultate analizei micro-CT pe aceste fosile au fost interesante prin obținerea unor modele 3D ce permit observarea morfologiei dentare cu o precizie

înaltă. De asemenea, dacă molarul superior de rinocer la o analiză vizuală a permis încadrarea la nivel de gen, cu ajutorul computerului tomograf (CT) s-a obținut o secțiune transversală cu raze X ce adus la identificarea la nivel de specie.

Maxilar superior drept de *Equus stenonis* de la Berești.

Această lucrare a fost susținută de un grant al Ministerului Cercetării, Inovării și Digitizării, CNCS - UEFISCDI, proiect numărul PN-III-P1-1.1-TE-2021-0664, în cadrul PNCDI III.

PRELIMINARY STUDY OF THE PLIOCENE MICROFAUNA FROM THE OLTINA FORMATION (SOUTHERN DOBROGEA, ROMANIA)

CZU:902:551.782.2:562/569(498)

Alina FLOROIU

Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania;
floroiualina@yahoo.com

Ștefan VASILE

Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania; Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova;
yokozuna_uz@yahoo.com

The main purpose of this study was to analyze the microfaunal and macrofaunal assemblages of the Oltina Formation from southern Dobrogea, one of the few places in Romania where Pliocene deposits crop out east of the Danube. The silty sediments cropping out in the western bank of the Oltina Lake yielded numerous fossil specimens that belonged to a diverse microfaunal assemblage including the ostracods *Amplocypris* sp. 1, *Amplocypris* sp. 2, *Scottia* sp., *Candona* (*Caspiocypris*) ex gr. *alta*, *Candona* (*Caspiolla*) *ossoinae*, *Candona* (*Caspiolla*) *venusta*, *Candona* (*Pontoniella*) *acuminata*, *Cypria* *tocorjescui*, *Cypria* sp., *Bakunella* *dorsoarcuata*, *Bakunella* sp., *Cyprideis* sp. 1, *Cyprideis* sp. 2, *Cytherissa* *bogahatschovi*, *Loxoconcha* sp.

Almost all the ostracod valves recovered by screen washing are very well preserved, with both the juvenile and adult forms present. This “bloom” of ostracod species confirms that these microfossils lived in favourable environmental conditions. In the same samples, we also found small fragments of gastropod and bivalve shells, fish bones, and a small number of fish teeth.

Ongoing studies on the distribution of ostracods for the entire sampled section and stable isotope ($\delta^{18}\text{O}$ and $\delta^{13}\text{C}$) records on ostracod assemblages and bivalve fragments will help us reconstruct and better understand the Pliocene environmental conditions in the studied area, and attempt correlations to other sections from the Dacian Basin.

General view of the outcrop sampled for this study.

This work was supported by two grants of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS - UEFISCDI, within PNCDI III, project numbers PN-III-P1-1.1-TE-2021-0664 and PN-III-P4-ID-PCE-2020-2282.

SCHINENI – A RECENTLY DISCOVERED PLIOCENE FOSSIL SITE AND NOVEL CONTINENTAL SMALL VERTEBRATE REMAINS IN EASTERN ROMANIA

CZU:902:551.782:567/569(498-11)

Bogdan-Stelian HAIDUC

Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chişinău, Republic of Moldova;

haiduc.bogdan91@gmail.com

Vicente D. CRESPO

Departamento de Ciências da Terra (Geobiotec), Universidade Nova de Lisboa, Caparica, Portugal; Museu da Lourinhã, Lourinhã, Portugal; Museu Valencià d'Història Natural, Alginet, Spain;

vidacres@gmail.com

Oleksandr KOVALCHUK

Department of Palaeontology, National Museum of Natural History, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine; Department of Palaeozoology, University of Wrocław, Poland;

biologiest@ukr.net

Bogdan-Gabriel RĂŢOI

Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iaşi, Romania;

bog21rat@gmail.com

Ştefan VASILE

Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Emil Racoviţă Institute of Speleology, Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chişinău, Republic of Moldova;

yokozuna_uz@yahoo.com

Elena-Ionela PĂUN

Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University, Iaşi, Romania;

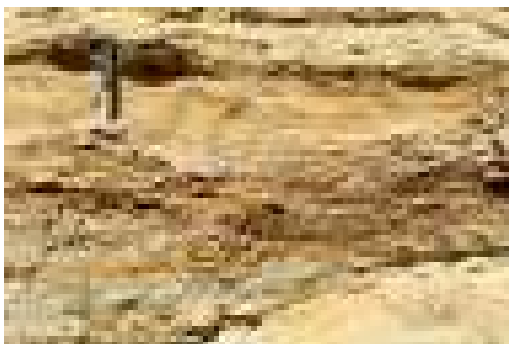
elenaionelapaun@gmail.com

Dating back to the early 20th century, the fossil sites of Bereşti and Măluşteni (eastern Romania) stand out among other Neogene fossil localities of the country due to the finding of a remarkable array of the remains of Pliocene continental

vertebrates. However, the material from these classic localities has been largely neglected for several decades. Recent field research conducted in eastern Romania revitalized interest in the area and led to the discovery of new fossil-bearing deposits, employing as screen washing, previously unused in this region.

Among the newfound sites, Schineni, located in close proximity to Mălușteni (Vaslui County), yielded the most abundant fossil samples, including a diverse assemblage of small mammals (*Ochotona* sp., *Trischizolagus* sp., Soricidae indet., *Talpa* sp., cf. *Miopetaurista* sp., ?Gerbilidae indet., *Sylvaemus*/*Apodemus* sp., *Rhagapodemus* sp., *Pliospalax* sp., *Allocricetus* sp., and *Mimomys* sp. or *Promimomys* sp.). In addition, the remains of various fish taxa (Leuciscinae indet., *Leuciscus* sp., cf. *Scardinus erythrophthalmus*, *Barbus* sp., *Carassius* sp., *Tinca* sp., ?*Esox* sp., Salmonidae indet., and Sparidae indet.) were discovered there. Furthermore, fragmentary indeterminate anuran material and rare bones of squamates (Lacertidae indet., *Pseudopus* sp., *Natrix* sp.) were also recovered from the fluvial sands cropping out at Schineni.

Following sedimentary facies analysis, 11 sedimentary facies were identified, grouped in two sedimentary associations. Each of these associations characterizes a depositional subdomain – channels and floodplains. The identified sedimentary associations support the classification within the fluvial depositional domain of the Pliocene deposits from Schineni. The presence of several small mammal taxa suggests an Early Pliocene (MN14-MN15) age for these assemblages, enriching our understanding of the region's palaeontological history.

The fluvial fossil-bearing deposits from Schineni (Vaslui County).

This work was supported by two grants of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS - UEFISCDI, within PNCDI III, project numbers PN-III-P1-1.1-TE-2021-0664 (B.-S.H., Ș.V., B.-G.R., E.-I.P.) and PN-III-P4-ID-PCE-2020-2282 (Ș.V.).

THE IMPACT OF GLACIAL CONDITIONS OVER EARLY HUMAN POPULATIONS IN SOUTHERN EUROPE (MARATHOUSA 1 SITE, PELOPONNESE, GREECE)

CZU:551.793+902/903:572.4

Geanina Adriana BUTISEACĂ

Palaeoanthropology, Institute of Archaeological Sciences, Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Tübingen, Germany;
butiseacageanina@gmail.com; geanina-adriana.butiseaca@ifu.uni-tuebingen.de

Marcel T. J. VAN DER MEER

Royal Netherlands Institute for Sea Research, Department of Marine Microbiology and Biogeochemistry, Den Burg, Texel, The Netherlands;
marcel.van.der.meer@nioz.nl

Ines J. E. BLUDAU

Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany; Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Institute of Archaeological Sciences, Tübingen, Germany;
ines.bludau@uni-tuebingen.de, ines.thate@ifg.uni-tuebingen.de

Panagiotis KARKANAS

M.H. Wiener Laboratory for Archaeological Science, American School of Classical Studies at Athens, Athens, Greece;
tkarkanas@ascsa.edu.gr

Iuliana VASILIEV

Senckenberg Biodiversity and Climate Research Centre (BiK-F), Frankfurt am Main, Germany;
iuliana.vasiliev-popa@senckenberg.de

Vangelis TOURLOUKIS

Palaeoanthropology, Institute of Archaeological Sciences, Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Tübingen, Germany; Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany;
vangelis.tourloukis@ifu.uni-tuebingen.de

Annett JUNGINGER

Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany; Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Institute of Archaeological Sciences, Tübingen, Germany;
annett.junginger@uni-tuebingen.de

Andreas MULCH

Senckenberg Biodiversity and Climate Research Centre (BiK-F), Frankfurt am Main, Germany; Institute of Geosciences, Goethe University, Frankfurt am Main, Germany; andreas.mulch@senckenberg.de

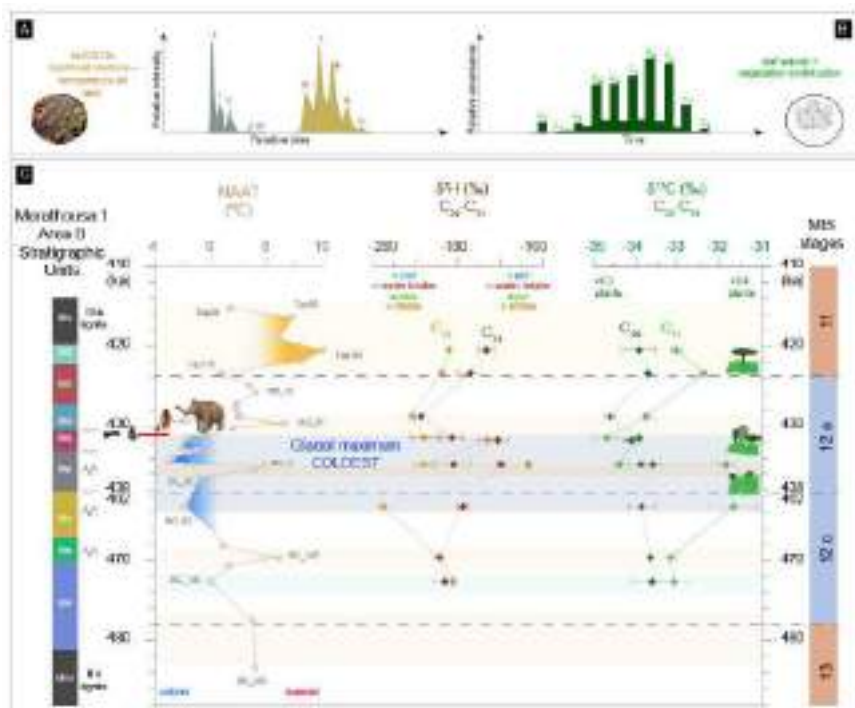
Eleni PANOPOULOU

Hellenic Ministry of Culture and Sports, Ephorate of Palaeoanthropology and Speleology, Athens, Greece; elenipanagopoulou@yahoo.com

Katerina HARVATI

Palaeoanthropology, Institute of Archaeological Sciences, Department of Geosciences, Eberhard Karls Universität Tübingen, Tübingen, Germany; Senckenberg Centre for Human Evolution and Palaeoenvironment, Tübingen, Germany; DFG Centre for Advanced Studies "Words, Bones, Genes, Tools: Tracking linguistic, cultural and biological trajectories of the human past"; katerina.harvati@ifu.uni-tuebingen.de

The last million years is marked by high climatic variability, with numerous glacial and interglacial periods. Marine Isotope Stage 12 (MIS 12; 424–478 ka) represents one of the strongest glaciations, affecting the entire Northern hemisphere and the biota populating it, including early humans. Southern Europe is hypothesized to have acted as a glacial refugium for hominin populations during the Pleistocene. The Southeast possibly played a double role, both refugium and dispersal corridor, especially during the Middle Pleistocene glaciations, when drastic climatic conditions led to major sea level drop downs in the Aegean domain. However, little is known about the palaeoenvironmental conditions at the time, making these hypotheses difficult to test. Here, we analyze biomarkers and stable isotopic compositions of leaf waxes (Fig. 1A, B) from the MIS 12 (Lower Paleolithic; ~485–415 ka) elephant butchering site Marathousa 1 (Megalopolis Basin, Peloponnese, Greece) in order to assess the climatic conditions during the hominin presence. Our data indicate a major cooling affecting the north Mediterranean/Aegean domain during this time interval, with maximum intensity between ~440–430 ka (Fig. 1C). The glacial maximum is associated with important changes in vegetation (from more forested to open landscape), humidity and water availability (i.e., drier, increased evaporation). Human populations are present at Marathousa 1 location at the end of this interval, indicating the basin acted as a glacial refugium during MIS 12.

UNVEILING THE MEGAFaUNA TAPESTRY: THE UPPER PLEISTOCENE FROM A SMALL LOCALITY IN BACAU COUNTY, ROMANIA

CZU:902.01:551.791:56.01(498)

Elena-Ionela PĂUN

Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University, Iași, Romania;
elenaionelapaun@gmail.com

Bogdan-Gabriel RĂȚOI

Lythos Research Center, University of Bucharest, Romania; Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania;
bog21rat@gmail.com

Mihai BRÂNZILĂ

Department of Geology, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania;
mib@uaic.ro

The material was collected primarily between 1960 and 1980 by Professor Paul Țărălungă from the Prăjești commune, Bacău County. It was found in the lower bed of the Siret River, within the 8-10-meter sand horizon of its terrace deposits, and is currently housed at the Paul Țărălungă Prăjești Museum Complex.

The material showcases the variety of Late Pleistocene species in the area, including *Cervus elaphus maral*, a subspecies of red deer characterized by its distinct antlers. Additionally, it features fossils of *Bos primigenius*, an ancient ancestor of modern cattle, known for its large size and formidable horns. Another significant species is *Bison priscus*, a massive bovid that once roamed the region in abundance.

Part of the paleontological material (two partial skulls of *Bos primigenius*, the antler of *Cervus elaphus maral*, and another antler of *Cervus elaphus*) was collected during sand mining operations from the 8-10 m terrace of Siret River. Considering that the material collected did not appear to be transported from another source area, the sandy deposits of this level can be attributed to the Upper Pleistocene (based solely on faunal arguments). The presence of large cervids such as *Cervus elaphus* as well as bovids *Bos* and *Bison*, as well as remains of *Mammuthus* sp. with the same supposed place of origin, reflects a faunal association typical of a Weichsel/Würm assemblage.

a. Right antler of *Cervus elaphus maral*, lateral view (scale bar: 10 cm); b. *Bos primigenius* horncores, anterior view (scale bar: 10 cm); c. *Bison priscus* skull, lateral and posterior view.

This work was supported by a grant of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS - UEFISCDI, within PNCDI III, project number PN-III-P1-1.1-TE-2021-0664 (E.-I.P., B.G.R.).

LATE PLEISTOCENE FOX DIVERSITY IN SOUTHEASTERN ROMANIA - A CASE STUDY FROM LA ADAM CAVE (CONSTANȚA COUNTY)

CZU:902:551.79:569.7

Mihai CAMINSCHI

Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania; Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania;
caminschim10@gmail.com

Ștefan VASILE

Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania; Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest, Romania; Institute of Bioarchaeological and Ethnocultural Research, Chișinău, Republic of Moldova;
yokozuna_uz@yahoo.com

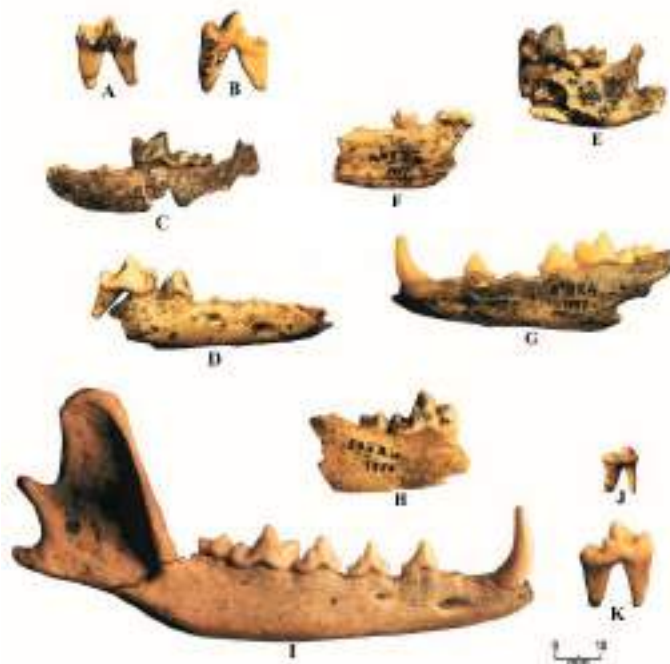
Virgil DRĂGUȘIN

Emil Racoviță Institute of Speleology, Romanian Academy, Bucharest, Romania;
virgil.dragusin@iser.ro

The Upper Pleistocene deposits of La Adam Cave (Constanța County) yielded numerous fossil remains belonging to the genus *Vulpes*. Previous studies mentioned three fox species (*Vulpes lagopus*, *Vulpes corsac*, and *Vulpes vulpes*), without an argumentation based on a detailed analysis of the collected material. According to recent studies, a method that has proven appropriate in the identification of these three species involves combining morphological and morphometric traits of the lower molars.

Since most dentognathic specimens in the studied sample did not preserve the last lower molar (m3), the proposed analyses were applied only on the lower first molar (m1) and the second lower molar (m2). Morphological studies are based on the identification of various morphotypes, which have different probabilities of occurrence among each of the above-mentioned species. The m1 morphotypes are described by the occurrence of the hypoconulide and entoconulide, but also by the dimensional variation of the entoconide. The taxonomic assignment of m2 was achieved by the examination the dimensional variation of the metaconide and entoconide, the two elements located in the lingual side of the tooth. The morphometric analyses were based on the identification of the greatest length (GL)

and breadth (GB) of each studied molar. Additionally, after the correlation of all the analysis carried out, morphodimensional differences could be observed between the teeth assigned to each species. Therefore, based on the methodologies used on the two lower molars (m1, m2), the presence of the species *Vulpes lagopus*, *Vulpes corsac*, and *Vulpes vulpes* in the Upper Pleistocene deposits of La Adam Cave was successfully argued.

Late Pleistocene fox specimens from La Adam Cave: *Vulpes lagopus* (A – right m1; B – right m1; C – left hemimandible fragment bearing the m1 and m2; D – right hemimandible fragment bearing p4 and m1); *Vulpes corsac* (E – left hemimandible fragment bearing m1 and m2; F – left hemimandible fragment bearing m2; G – left hemimandible fragment bearing c1, p2, p4, m1, and m2); *Vulpes vulpes* (H – left hemimandible fragment bearing m1 and m2; I – right hemimandible bearing c1 and p2-m2; J – right m2; K – left m1).

This work was supported by a grant of the Romanian Ministry of Education and Research, CNCS-UEFISCDI, project number PN-III-P4-ID-PCE-2020-2282 (ECHOES).

ACTIVITATEA VULCANICĂ A MASIVULUI CIOMATU ÎNREGISTRATĂ ÎN SITURI DE VÂRSTĂ PALEOLITICĂ DIN ROMÂNIA. UN STADIU AL CERCETĂRIILOR

CZU :902:550.3"632/634"(498)

Marian COSAC

Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România;
cosac_marian@yahoo.com

Mădălina STĂNESCU

Muzeul Vrancei, Focșani, România;
stanescunicoletamadalina@gmail.com

George MURĂTOREANU

Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România;
muratoceanug@yahoo.com

Daniel VEREȘ

Institutul de Speologie „Emila Racovită” din Cluj-Napoca, Academia Română Cluj, România;
dan.veres@academia-cj.ro

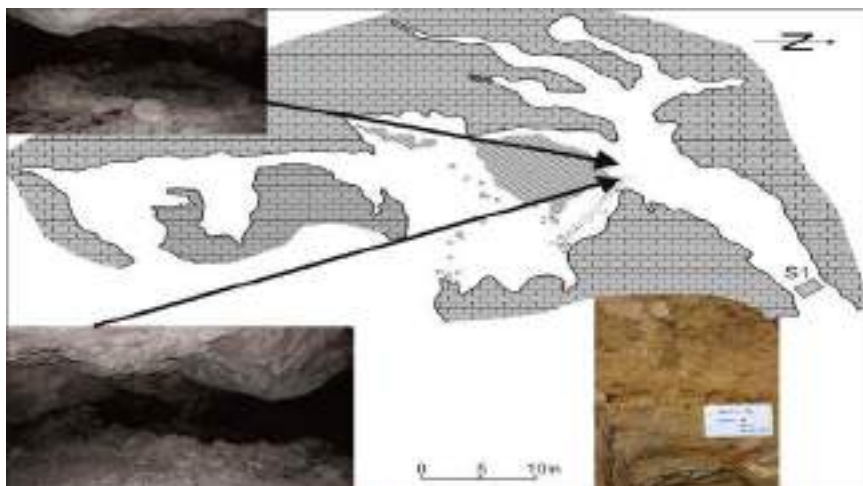
Gabriel Sebastian ȘERBĂNESCU,

Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România;
s.gabriel74@yahoo.com

Ionuț STĂNESCU

Muzeul Vrancei, Focșani, România;
stanescuionut@hotmail.com

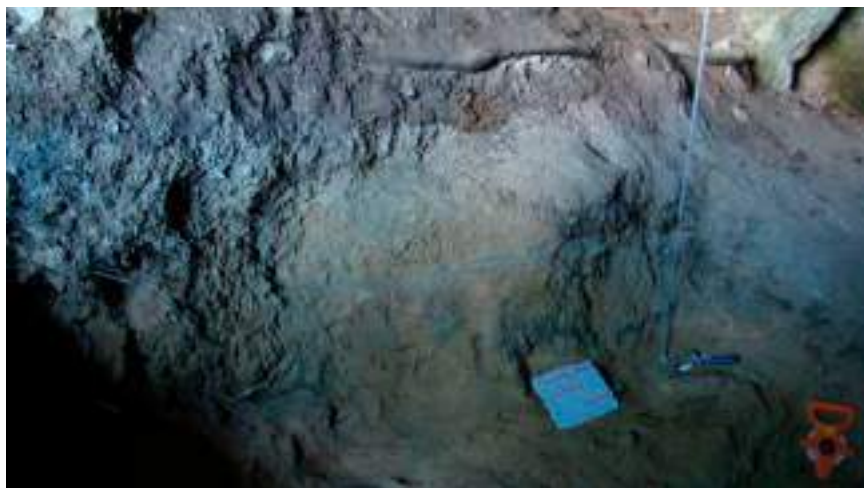
Estimarea vârstei relative a activității umane a comunităților de vânători culegători paleolitici este una dintre prioritățile actuale în cercetarea acestei perioade, dar apelarea la analizele radiocarbon ridică o serie de probleme pentru mostre cu vârsta aflată la limita metodei. OSL și IRSL ne pot permite o estimare a cronologiei sedimentului asociat cu materialul arheologic de factură paleolitică, dar cu observația ca aceasta nu este vârsta materialului arheologic. Tefra vulcanică, atunci când este asociată cu activitatea umană, ne poate furniza indiscutabil o cronologie lipsită de echivoc. Este cazul a trei situri abordate în comunicarea noastră: peșterile Ursului - nr. 18, Urșilor - nr. 36 (Cheile Vârghișului, jud. Harghita) și Vităneștii de sub Măgură (jud. Vrancea).

Planul general al Peșterii Urșilor - Nr. 36 și amplasarea Secțiunii I

Profil N-V al secțiunii I

Peștera Ursului - Nr. 18, profil sudic

Lutărie I - Vitănești de sub Măgură - imagine cu profilul sudic al carierei

KNAPPING TECHNOLOGY SCHEME AT THE UPPER PALEOLITHIC SITE KAYSTROVA BALKA IV

CZU:902/903.01"632/633"(477)

Ihor PISTRUIL

Odesa Archeological Museum, National Academy of Sciences of Ukraine,
Odesa, Ukraine;
pistruiligor@ukr.net

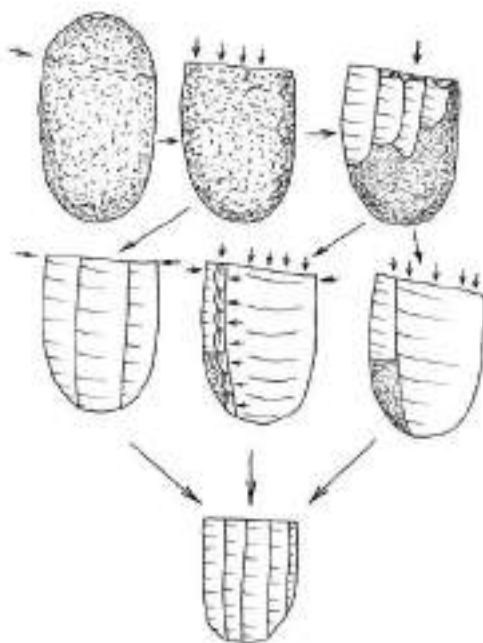
The Kaystrova Balka IV site was discovered by A.V. Dobrovolsky in Kaystrova Balka in 1933. The site is located on the left bank of the Dnieper River in Zaporizhzhia oblast, 30-35 km south of the city of Dnipro.

The cores are one- and two-platformed, with dimensions of up to 6 cm. The knapping technique is prismatic. There are negatives from knapping the blades from 1.8 to 0.7 cm on the cores. The larger part of the collection from the Kaystrova Balka IV site, as well as from other Upper Palaeolithic sites, consists of flakes and blades (more than 6,000 pieces), with the flakes being predominant. Their sizes are different. Small flakes and scales, which are production wastes, predominate. At the same time, the collection contains a few rather large and massive flakes (ca. 150 pieces), ranging in size from 4 to 11 cm. Pebble crust is present on the dorsal surface of most of these flakes. Blades are also quite diverse in terms of size. Those up to 2 cm predominate. However, as with the flakes, there is a series of large and massive blades (ca. 200 pieces), ranging from 2 to 4.8 cm in width. Their length reaches 8-10 cm. Some of them have remnants of a pebble crust on the dorsal surface.

The vast majority of items with secondary processing (burins, scrapers, points, blades, and flakes with retouching, push-planes) were made on large blanks (mostly blades). Blades (1-1.2 cm wide) were used mainly for making truncated blades, blades with retouching, and/or blunt edges.

Thus, in general terms, it is possible to reconstruct the knapping technology at the Kaystrova Balka IV site. Flint pebbles or large fragments (judging by the primary spalls, more than 10 cm) were brought to the site. Flint testing and initial preparation for knapping took place directly on the site. At the first stage, the platform was prepared (most likely with one strike). If it is a fragment, a suitable surface could be used as a platform, or a new platform could be additionally made.

At the second stage, the blanks were spalled. The parallel reduction could also occur without the initial preparation of the rib, which is typical for the prismatic technique. During the knapping, flakes could break off, which prevented further use of the blank. At the third stage, one massive spall was made. After that, further knapping could occur with or without making a rib. Blades 1-1.5 cm wide were chipped off for making blades with retouching and / or blunt edges and other small tools.

Kaystrova Balka IV. Knapping technology scheme.

ANTHROPOMORPHIC IMAGES IN SMALL-FORM SCULPTURE IN THE UPPER PALAEOLITHIC SETTLEMENT ANETIVKA II

CZU:902/903.2"632/633"

Alla HLAVENTCHUK

Odesa Archaeological Museum, National Academy of Sciences of Ukraine; Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve, Butuceni, Republic of Moldova;

glavenchuk@gmail.com

Anetivka II is an Upper Palaeolithic settlement of bison hunters located in the Northern Black Sea region, in the steppe area of the Southern Bug region, on the banks of the Bakshala River (a tributary of the Southern Bug). Anetivka II has been explored since 1978. Starting from 1992, archaeological research has been conducted in the northeastern industrial area of the settlement (ЕП/13—22 and ИП/23—31). The research methodology included mandatory washing of the cultural layer.

This production area is characterized by the occurrence of archaeological material accumulated in different sizes, capacities, and origins. In addition to numerous utilitarian items, non-utilitarian objects were also found at the Anetivka II settlement, including jewelry (pendants, beads), small-scale sculptures (mobile sculptures), objects with engravings, applied patterns, notches, slits, signs, and drawings (made of bone and stones). Several hundred objects of non-utilitarian nature were discovered at the settlement. Objects of Palaeolithic art, were found at the site, include small-scale sculptures, represented by geometric shapes (such as discs and triangles), as well as anthropomorphic and zoomorphic images.

Of particular interest are zoomorphic and anthropomorphic figurines as products of primitive art. To date, more than 30 objects of mobile art have been classified as anthropomorphic images, including sculptures made of various types of stone and bone. The following items were found either in whole or fragmented form. Most of the anthropomorphic images at the site are represented in the form of heads with displayed facial features, while some are in the form of busts that also depict facial features.

Among the anthropomorphic images, there are also sculptures that depict the entire figures of people. There are 10 such examples in the Anetivka II settlement.

These are known as Palaeolithic “Venus” figurines, similar to those found at various Paleolithic sites around the world.

Anthropomorphic sculptures were created using various techniques such as engraving, carving, grinding, drilling, cutting, and extracting quartz grains to depict the eyes and mouth. Both soft and hard rocks (such as kaolin, clay screeds, ochre, sandstone, vein quartz, and flint alluvial pebbles) as well as bone were used for their production. All the findings are in fairly good, and sometimes even excellent condition. They are all archaeologically intact. Any small damages that are occasionally found on the objects were incurred in ancient times. Almost all anthropomorphic figures are associated with the accumulations (workplaces) of Anetivka II.

The presence of Palaeolithic art objects in the cultural layer of Anetivka II fills a unique chronological and geographical gap in the history of palaeolithic culture that existed until recently in the steppe zone of the Northern Black Sea region. They also provide new opportunities for studying the spiritual culture of the population that inhabited this area during the Late Palaeolithic period.

Anetivka II. Anthropomorphic sculpture of small forms (stone).

TRACEOLOGICAL ANALYSIS OF THE TOOLS FROM THE SETTLEMENT GORDINEȘTI IV

CZU:902/903.2/.4

Vitalie BURLACU

Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve, Butuceni, Republic of Moldova;
burlacu_vitale@mail.ru

Oksana HRYSIUTA

Odesa Archaeological Museum, National Academy of Sciences of Ukraine; Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve, Butuceni, Republic of Moldova;
grytsyuta2@gmail.com

The settlement was discovered in 2017 by one of the authors (V.B.) while examining the wall of a local abandoned quarry for gravel and limestone extraction. The site is located southwest of Gordinești village, Edineț district, on the left bank of a small cape formed by the radiant Racovăț River. Excavations continued during the next two field seasons (2018-2019) and have been investigated over an area of 13 m². The initial analysis of the finds made it possible to attribute the collection to the early period of the Upper Palaeolithic.

The settlement was named Gordinești IV. During the three field seasons, the first cultural layer was investigated over an area of 13 m², yielding 113 flint items (9 of which were tools). The second cultural layer was investigated on an area of 13 m², resulting in 74 flint items (including 12 tools). The third layer was studied on an area of 18.5 m², 382 flint objects were obtained (25 of which were tools).

For traceological analysis, tools with secondary treatment and use retouch were selected. From 46 tools, were examined, and use-wear traces were found on 18 of them. Technological traces were found on two nucleuses. On the platform, linear traces are observed in the form of thin scratches from the edge to the center of the platform (Fig. 1.1). Such marks can be left by a hammerstone when removing a spall.

Eight tools were identified as knives. The quite intense polishing with a sharp, undeformed edge indicates that the processed material was soft, suggesting the use of this category of tools as knives for soft organic material, possibly for cutting meat. To confirm this hypothesis, further experimental studies are necessary to obtain reference traces (Figs. 1.2, 1.3).

One of the tools were identified as a burin – an elongated workpiece with a narrowed end formed by a burin spall. The working edge is formed by two opposite burin spalls, and linear traces in the form of thin scratches are located at an angle of 45° in relation to the working edge (Fig. 1.4).

Hide scraper. The tool was made from a large retouched flake. The working edge is rounded and smoothed, with short linear traces directed across the edge. The sheen is oily, enveloping, and practically does not reach the ventral side. Use-wear traces are localized along the entire edge and correspond to the processing of hides (Fig. 1.5).

Push-plane. Three tools were found, two on large flakes, one on the blade. One of the planers was made on a blade, with the distal end formed by burin spalls. The working edge is located on the right side, and it was partially preserved closer to the distal end after being renewed by a burin spall. Linear traces in the form of thin straight scratches are directed perpendicular to the edge (Figs. 1.6, 1.7). Use-wear traces correspond to the work of a push-plane on hard organic materials.

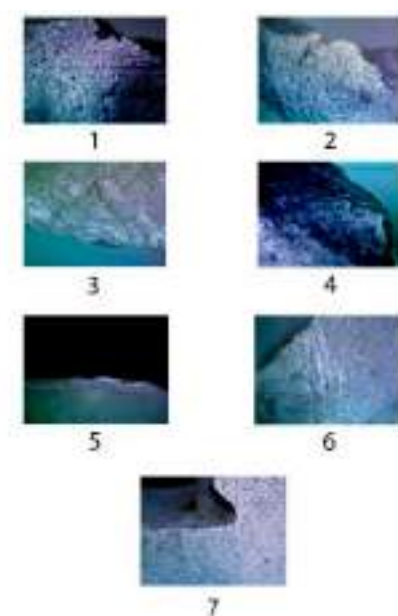

Fig. 1. Use-wear traces on tools from the settlement of Gordinești IV: 1. Technological traces on nucleus; 2. Linear traces on the knife; 3. Shine on the knife; 4. Use-wear traces on the burin; 5. Use-wear traces on the hide scraper; 6. Use-wear traces on the push-plane; 7. Remnants of linear traces on the working edge of the push-plane.

CULTURA BOIAN ÎN NORD-ESTUL MUNTENIEI. DESCOPERIRI RECENTE

CZU:902/903.2"634"(498)

Daniel GARVĂN

Muzeul Județean Buzău, România;

daniel.garvan@gmail.com

Alin FRÎNCULEASA

Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești, România;

alinfranculeasa@yahoo.com

Începutul eneoliticului în nord-estul Munteniei este strâns legat de manifestările culturale din sudul României. Deși au fost cercetate situri încă din prima jumătate a secolului al XX-lea, trecutul comunităților Boian este insuficient cunoscut în această zonă. Distribuția descoperirilor în nord-estul Munteniei este una inegală, acestea fiind concentrate în special pe văile râurilor Călmățui și Slănic, dar și pe terasele Dunării și Siretului. O altă grupare de descoperiri se află în zona colinară, la nord de râul Râmnicu Sărat. Recent am identificat o serie de situri Boian în zona de câmpie din estul județului Prahova. Deși au fost realizate și săpături arheologice, informațiile despre cultura Boian provin mai curând din descoperiri de suprafață. Prin urmare, imaginea despre această cultură este rodul acestui stadiu al cercetării. În acest context, valorificarea unor cercetări recente desfășurate în zona de câmpie și de deal din nordul și estul Munteniei contribuie la o mai bună cunoaștere a culturii Boian. Redăm informații care privesc gradul de ocupare a teritoriului, habitat, evoluție culturală și cronologia acestor comunități.

Vase Boian – Giulești. 1. Oreavu (colecția Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova);
2. Râmnicu Sărat (colecția Muzeului Județean Buzău).

MATERIALUL LITIC CIOPLIT DESCOPERIT ÎN AȘEZAREA NEOLITICĂ DE LA COROTENI, JUDEȚUL VRANCEA (1977-1983), PUNCTELE „SEDIUL CAP” ȘI „CETĂȚUIA”: TEHNOLOGIE, TIPOLOGIE, FUNCȚIONALITATE

CZU:902.01/903.05(498)

Mădălina STĂNESCU

Muzeul Vrancei, Focșani, România;
stanescunicoletamadalina@gmail.com

Loredana NIȚĂ

Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România;
loredana_nita2003@yahoo.com

Stațiunea arheologică de la Coroteni este situată în partea de sud-vest a satului Coroteni din comuna Slobozia Bradului (județul Vrancea), pe terasa superioară dreaptă a pârâului Vârzaru și se întinde pe o suprafață de mai multe hectare.

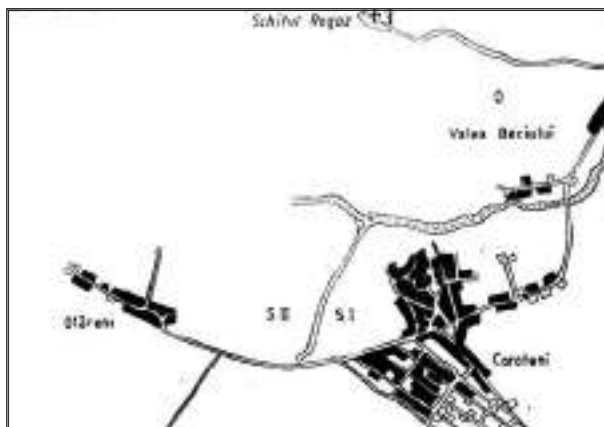
Așezarea a fost descoperită în anul 1972, de către V. Bobi și V. Nămoșanu, în urma unor cercetări de suprafață efectuate în zonă. Au fost identificate mai multe așezări aparținând neoliticului (cultura Boian), epocii bronzului (cultura Monteoru, cultura Noua) epocii fierului și evul mediu timpuriu, dar și o necropolă aparținând epocii bronzului (cultura Monteoru).

În anii 1977, 1978, 1979, 1981, 1982 și 1983 au fost efectuate săpături de salvare în cele două sectoare ale așezării, sectorul I, denumit și „Sediul CAP” și sectorul II, denumit „Cetățuia”.

În urma acestor cercetări au fost identificate opt locuințe de tip bordei aparținând neoliticului dezvoltat, cultura Boian, faza Bolintineanu. Toate locuințele se prezentau sub formă de complexe închise bogate în inventar (material ceramic și material litic). Materialul litic descoperit este alcătuit din aproximativ 120 de piese. Cele mai numeroase produse de debitaj sunt piesele retușate care alcătuiesc patru grupe tipologice – *grattoirs*, lame cu troncatură, lame/lamele retușate, *percois* (un ex.), urmate de suporturile laminare, așchii și piese indeterminabile.

Analiza pieselor a avut în vedere, în principal, obținerea unor informații cu caracter tehnico-tipologic și functional asupra materialului litic cioplit descoperit.

Sunt luate în calcul o serie de variabile, cum ar fi materia primă, tipurile de piese, gradul lor de fragmentare și dimensiunile.

Harta cu zona unde au fost executate cercetările arheologice de la Corăeni – S I (sector I) (Punctul „Sediul CAP” și S II (sector II), Punctul „Cetățuia” (apud Bobi 1992, Fig. 17).

1.

2.

1. Așchie de tip *sous entame*; 2. Suporturi laminare retușate și neretușate: lame proximale, meziale, distale și complete (suprafață dorsală).

CÂTEVA OBSERVAȚII REFERITOARE LA UN LOT DE LAME DE SILEX DE LA ALDENI, JUD. BUZĂU

CZU:902/903.2(498)

Roxana MUNTEANU

Muzeul Județean Buzău, România;

roxmunteanu@gmail.com

Mădălina STĂNESCU

Muzeul Vrancei, Focșani, România;

stanscunicoletamadalina@gmail.com

Subiectul lucrării îl constituie un lot de 15 lame de silex intrate în colecția Muzeului Județean Buzău în anii '90, provenind dintr-o colecție școlară. Lucrate din silex de culoare cafenie, acestea sunt unitare ca aspect, încadrându-se industriei litice gumelnițene. O parte dintre piese au lungimi de peste 20 de centimetri, intrând în categoria super-lamelor – bunuri de prestigiu cu o bună reprezentare în eneoliticul din sud-estul României și nord-estul Bulgariei. Prezentarea caracteristicilor tehnologice și a observațiilor macroscopice asupra pieselor este urmată de o analiză a provenienței, a locului și contextului descoperirii.

Piese de silex de la Aldeni

NOI DATE DESPRE FAUNA ENEOLITICĂ DE LA ALDENI (JUD. BUZĂU)

CZU902.67/903"634"(498)

David BACIU

Cercetător independent, București, România;
davidbaci98@gmail.com

Cristian Eduard ȘTEFAN

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
cristarh_1978@yahoo.com

Adrian BĂLĂȘESCU

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România;
a.balasescu@gmail.com

Situl de la Aldeni se află pe un bot de deal (*Gurguiul Balaurlui*) mărginit din trei părți de pante abrupte, aflat în valea râului Slănic, la vest de satul Aldeni, comuna Cernătești, județul Buzău. Materialul faunistic studiat (970 de resturi) provine din cercetările arheologice întreprinse în anii 1950, 1983 și 1985. Acesta a fost recoltat din trei niveluri, toate datate ca aparținând aspectului cultural Stoicani-Aldeni, primul nivel fiind cel mai vechi, iar cel de-al treilea, cel mai recent.

În situl de la Aldeni resturile de mamifere domestice predomină, ceea ce sugerează că activitatea de creștere a animalelor joacă un rol important. Astfel s-a observat că bovinele domină ca număr de resturi și greutate, fiind urmate de către ovicaprine și porcine. Ca număr minim de indivizi (NMI), ovicaprinele sunt pe primul loc, urmate de către bovine și porcine. În cadrul acestui eșantion, vânătoarea are un rol secundar, fiind relativ slab reprezentată ca număr de resturi și ca greutate, dar cu o pondere relativ mare a numărului minim de indivizi.

Vârstele de sacrificare ale animalelor domestice ne oferă informații asupra rațiunilor pentru care acestea erau crescute/exploatate. Astfel s-a observat că bovinele și ovicaprinele sunt exploatate de o manieră mixtă, atât pentru producția de carne, ilustrată mai ales prin sacrificarea unor animale de vârstă tânără, cât și pentru exploatarea produselor secundare (lapte și produse lactate).

Aspectul cultural Stoicani-Aldeni este destul de puțin studiat din punct de vedere arheozoologic pe teritoriul României (există doar șase studii). Așezarea de la Aldeni este din punct de vedere paleoeconomic asemănătoare cu majoritatea celorlalte situri studiate ale acestui facies cultural. Astfel observăm că activitatea de creștere a bovinelor și a ovicaprinelor are o pondere crescută, există un interes scăzut pentru porcine, în timp ce vânatul are o pondere de sub 10%.

Radius dreapta de râs (*Lynx lynx*).

SIMBOL SAU OBIECT FUNCȚIONAL? DIVERSE PERSPECTIVE ASUPRA UNUI TIP DE ARTEFACTE DE LA ISAIIA-BALTA POPII, JUDEȚUL IAȘI

CZU:902/903.2(498)

Alina-Georgiana PATRICHE

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
patriche.alina882@gmail.com

Felix-Adrian TENCARIU

Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
adifex@gmail.com

În ceea ce privește descoperirile arheologice care sunt catalogate drept *phallus*-uri, putem observa două categorii: cele care sunt în concordanță cu structura anatomică și nu pot îndeplini un rol practic; cele care sunt redată schematic și care pot îndeplini un rol practic. Dacă în cazul primei categorii direcția este clară, atenția noastră va fi plasată asupra celei din urmă.

Așezarea de la Isaiia-Balta Popii (com. Răducăneni, jud. Iași), aparținând fazelor II-III ale culturii eneolitice timpurii Precucuteni, este cunoscută pentru săpăturile arheologice extinse (11 locuințe precucuteniene). În urma efectuării lor a rezultat o colecție variată, consistentă și semnificativă de artefacte, dintre care ne vom îndrepta atenția asupra a două obiecte aproximativ identice.

Piesele sunt realizate din lut, au o formă cvasi-conică și sunt perforate longitudinal la ambele capete, fără a fi străpunse în totalitate. Piesa mai mică, de altfel cvasi-întreagă, prezintă trei orificii dispuse în triunghi pe o parte și un al patrulea orificiu pe partea opusă, situate la baza conului. Piesa mai mare, deși fragmentară, pare să fi fost aproape identică.

Mergând pe principiul că nu tot ceea ce are formă conică/cilindrică reprezintă un *phallus*, vom încerca să facem o distincție clară între cele două categorii menționate anterior. Astfel, aducând diverse perspective în ceea ce privește scopul acestor obiecte, ne vom îndepărta de simbolistică și vom căuta răspunsuri în gospodăriile preistorice. Desigur, acest lucru nu înseamnă că sacrul și profanul nu pot coexista, însă dorim să oferim o interpretare alternativă artefactelor și analogiilor lor.

PIESE DE SILEX DESCOPERITE ÎN AȘEZAREA CUCUTENI A DE LA COBANI-PE STÂNCUȚĂ

CZU:902/903.2(478)

Vlad VORNIC

Agenția Națională Arheologică; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
vornic.vlad@yahoo.com

Vitalie BURLACU

Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
burlacu_vitale@mail.ru

Printre siturile arheologice importante aparținând complexului cultural Cucuteni-Tripolie din spațiul pruto-nistrean se numără și așezarea fortificată de la Cobani-Pe Stâncuță (satul Cobani, r-nul Glodeni). Obiectivul arheologic este situat la distanța de 1,3 km est – nord-est de satul Cobani și la 0,85 km nord de drumul R53 (Glodeni – Cobani), în extremitatea nordică a unui promontoriu stâncos, la confluența râulețului Camencuța cu râul Camenca, numit de localnici *Stâncuță*. În anii 2019-2020 așezarea cucuteniană de la Cobani-Pe Stâncuță a fost cercetată prin săpături de salvare, în urma cărora au fost descoperite resturi a două locuințe de suprafață cu platformă din bârne de lemn și lut, un complex adâncit de locuire (?) de mari dimensiuni, o anexă, segmente de la cinci șanțuri de apărare sau cu altă funcționalitate și peste 200 de gropi menajere, de pari sau cu o altă destinație. Pe baza materialului arheologic descoperit, în special a ceramicii, situl de la Cobani-Pe Stâncuță poate fi încadrat cronologic în etapa Cucuteni A3, prezentând cele mai apropiate similitudini cu așezările fortificate de la Cuconești Vechi-Stânca lui Harascu și Trușești-Țuguieța.

Cu prilejul cercetărilor de salvare, din situl eneolitic de la Cobani-Pe Stâncuță au fost recuperate și circa 350 de piese de silex, majoritatea găsite *passim*. În calitate de materie primă a fost utilizat preponderent silexul gri, mai puțin silexul alb și alb-fumuriu. Așchiile prezintă principala categorie de piese identificate la Cobani, fiind urmate de lame, percutoare, nuclee etc. Categoria uneltelor este bine reprezentată, fiind formată din circa 80 de exemplare, pentru confecționarea lor dându-se preferință așchiilor și mai puțin lamelor.

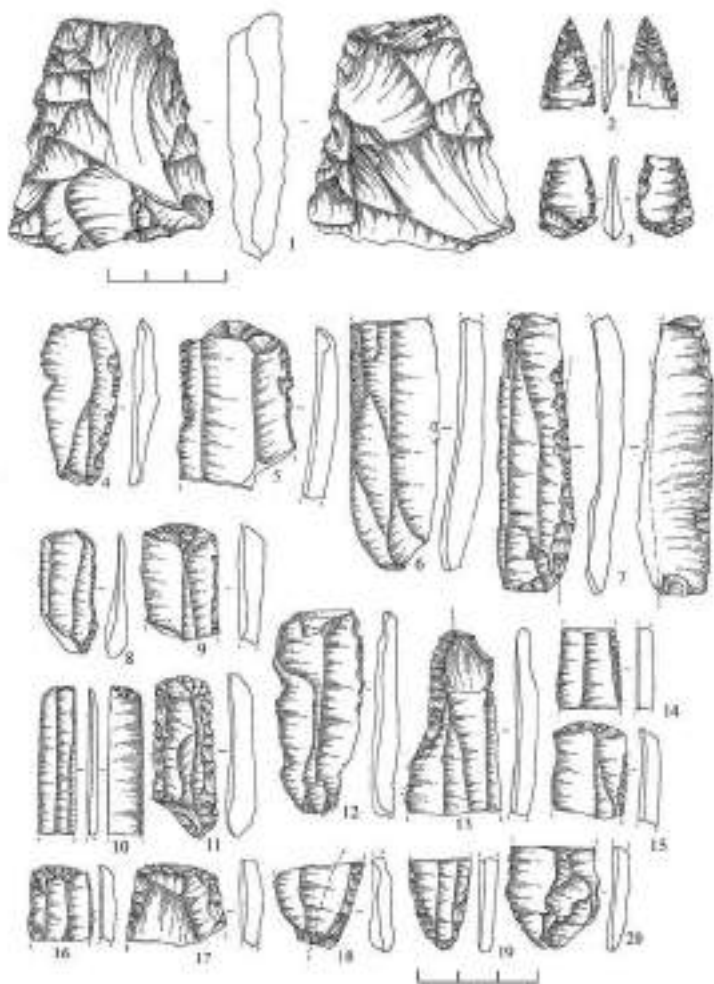

Fig. 1. Piese din silex descoperite la Cobani-Pe Stâncuță

Gratoarele prezintă cea mai numeroasă categorie de unelte găsite la Cobani, ele aparținând diferitor tipuri, după care urmează segmentele de seceră (Fig. 1/4-20). Trebuie remarcată și descoperirea a două vârfuri de săgeată (Fig. 1/2, 3) și a unui vârf de sulită de silex (Fig. 1/1).

BEREZIVSKA HES SITE: THE RESULTS OF THE 1963-1965 EXCAVATIONS AND THE NEW DATA

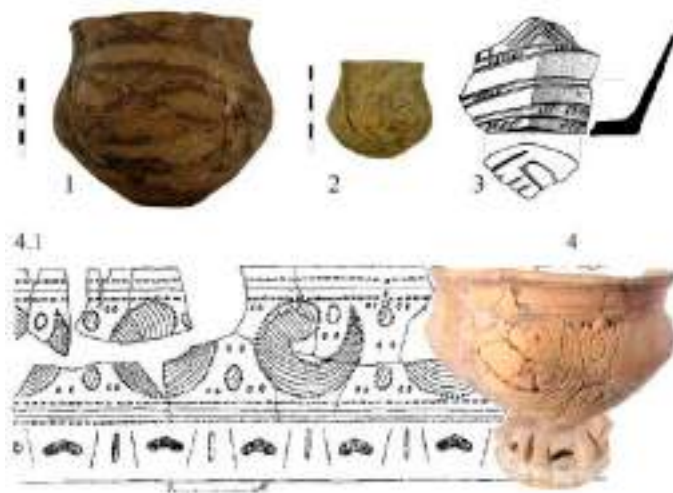
CZU:902/903.2(477)

Mariia LOBANOVA

Odesa Archaeological Museum of the National Academy of Sciences of Ukraine;

lbvmsh@gmail.com

The Berezivska HES is a well-known Cucuteni A-Trypillia B1 site. It was attributed to the Sabatynivka group of the settlements. Despite intensive field research, the excavations' results remain unpublished. The main base of the research is the collection in the Odesa Archaeological Museum. The radiocarbon dating results in the Kyiv laboratory are known. In addition, the results of AMS dating in European laboratories were recently published. The new AMS dates are similar to the AMS dates of other Sabatynivka group sites. They put the settlement in the period of 44-42 centuries BCE. This period is an interesting time of transformation of the Cucuteni-Trypillia population and the period of climatic changes in the area.

The ceramic finds from the 1963-1965 campaign at the Berezivska HES site (3. Tsybeskov 1971; 4. Burdo, Tsvek 2004; 4.1. Tsybeskov 1984).

Berezivska HES is a settlement with the largest studied area among the settlements of the Sabatinivka group. Among the structures recorded during field excavations are the remains of platforms, including structures identified by the concentration of material and a small concentration of burnt clay and deepened structures. Unfortunately, the question remains open regarding the stratigraphy of the settlement and the stages of its existence.

The finds are similar to the Sabatinivka I site collection and Cucuteni A-Trypilia B1 settlements in general. Common features can be called the shapes of the vessels and variations of the incised decoration. The collection includes imports (or imitations) of materials from other cultures: painted ceramics from the Cucuteni A3 culture and vessels with a characteristic morphology to the ceramics Gumelnița-Kodžadermen-Karanovo VI complex settlements.

UTILAJUL LITIC CIOPLIT DIN AȘEZAREA DE LA CUCUTENI-DÂMBUL MORII

CZU:902/903.2/.4(498)

Ioana Cosmina HRINCIUC

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
cosminahrinciuc@gmail.com

Radu-Ștefan BALAUR

Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
stefan.balaur@uaic.ro

Utilajul litic cioplit nu a avut parte de-a lungul timpului de o atenție sporită, fapt concretizat în puținele materiale existente referitoare la acesta. Cunoaștem faptul că poWpulațiile preistorice au utilizat unelte din piatră felurite, fiecare fiind adaptată la nevoile comunității. Despre uneltele din paleolitic, o mare parte din cercetători au adus contribuții valoroase, atât cu privire la tipologia lor, cât și la traseologia, modul de utilizare și funcția acestora. Despre uneltele din perioada neolitică nu putem afirma, din păcate, același lucru. Uneltele aparținând acestei perioade sunt tratate evaziv, neexistând decât puține lucrări specializate doar pe analiza utilajului litic dintr-o anumită așezare neolitică.

Așezarea de la Cucuteni-Dâmbul Morii este corelată adesea în lucrările de specialitate cu așezarea eponimă a culturii Cucuteni, *Cetățuia*, deoarece ambele au fost cercetate de Hubert Schmidt, apoi mai târziu de echipa de arheologi din Iași coordonată de Mircea Petrescu-Dîmbovița și Marin Dinu. Așezarea de la Cucuteni-Dâmbul Morii este una inedită, deoarece pe baza stratigrafiei de aici s-a vorbit pentru prima dată de existența a două subfaze Cucuteni A-B. În ceea ce privește utilajul litic, aceasta dispune de un bogat inventar cu piese obținute din materii prime diferite și cu o tipologie felurită. Cercetarea de față are menirea de a aduce la lumină utilajul litic de la *Dâmbul Morii*, evidențiind aspecte ce țin de tipologia și funcționalitatea uneltelor. Pe baza acestora se vor putea surprinde, parțial, fragmente din viața de zi cu zi a comunității cucuteniene de la Cucuteni-Dâmbul Morii: ocupații, materii prime utilizate, relații de schimb la distanțe mari etc.

DESCOPERIREA UNUI CUPTOR INEDIT LA CUCUTENI-CETĂȚUIA, ÎN CONTEXTUL INSTALAȚIILOR DE ARDERE A CERAMICII CUNOSCUTE ÎN CULTURA CUCUTENI-TRYPILLIA

CZU:902/903.2/.4(498)

Adina AMĂRIUȚEI

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
amariuteiadina2002@gmail.com

Felix-Adrian TENCARIU

Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
adifex@gmail.com

La aproape 150 de ani de la descoperire, civilizația eneolitică cunoscută sub numele Cucuteni-Trypillia continuă să uimească prin tot ceea ce s-a păstrat peste milenii, fie că este vorba despre așezările fortificate cu planimetrii complexe, locuințele puternic incendiate sau, mai cu seamă, despre ceramica sa pictată. Meșteșugul impresionantelor artefacte ceramice atinge acum un adevărat apogeu al preistoriei europene, din punct de vedere tehnologic și artistic deopotrivă. Un rol important în lanțul tehnologic al ceramicii cucuteniene l-au avut cuptoarele, care, ca și formele și decorurile vaselor, au avut parte de o evoluție constantă de-a lungul evoluției culturii.

În anul 2017, în situl eponim al culturii Cucuteni au fost reluate cercetările, acestea debutând cu o măsurătoare magnetometrică extensivă, care a relevat diferite anomalii de origine antropică. Una dintre aceste anomalii magnetice a stârnit un interes aparte. Presupusă a fi o groapă menajeră, în urma săpăturilor (2022) s-a constatat că este vorba despre un cuptor de ardere a ceramicii, databil în faza B a culturii Cucuteni. Este vorba despre un cuptor bicameral cu cele două incinte dispuse vertical. Săpată foarte puțin în solul antic, camera inferioară (de combustie) s-a păstrat mai bine, sub forma a două canale de foc (lungi de aproximativ 1,10 m, late de 0,5 m), care comunicau între ele prin intermediul altor două canale mici, paralelipipedice. În partea laterală a instalației de ardere se făcea alimentarea cu combustibil prin intermediul unei guri de foc prelungite sub forma unui tunel, care comunica cu un singur canal. Nu s-a păstrat partea

superioară a cuptorului (camera vaselor), cu excepția unor fragmente de lutuiei de boltă, cu amprente de nuiiele.

Culturii Cucuteni II sunt atribuite și alte tipuri de cuptoare de ardere a ceramicii, acestea cunoscând un îndelung proces de perfecționare. Cuptorul la care facem referire face parte din tipul cuptoarelor evoluate, cu alcătuire și principii de funcționare asemănătoare cu altele contemporane sau ulterioare, dar cu unele caracteristici care îl individualizează printre instalațiile cunoscute până acum.

Prezentarea are scopul de a expune descoperirea făcută în cadrul săpăturilor arheologice din anul 2022, dar și de a crea legături și comparații cu celelalte tipuri de cuptoare descoperite pe întreg arealul cucutenian; de asemenea, intenția este și de a schița un virtual lanț evolutiv al acestora, precum și o investigație a posibilei origini a acestor instalații pirotehnologice complexe.

Cucuteni-Cetățuia. Vedere de ansamblu a cuptorului descoperit în 2022.

ANALIZA ARHEOZOOLOGICĂ A UNUI COMPLEX CUCUTENIAN DESCOPERIT ÎN SATUL BREAZU, JUD. IAȘI

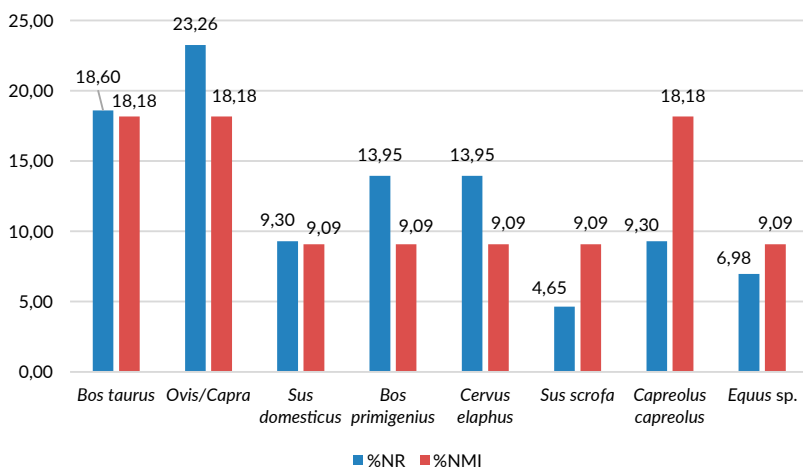
CZU:902/903:56(498)

Daniel MALAXA

Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România;
danielmalaxa@yahoo.ro

Materialul faunistic provine dintr-un complex închis aparținând Culturii Cucuteni B din satul Breazu, strada Busuiocului, jud. Iași (România) și este de origine menajeră, prezentând urme de ardere la negru, ardere calcinată și urme de tranșare.

Eșantionul constă din 139 de fragmente faunistice, cele mai multe provenind de la mamifere – cca. 85%. Mamiferele sunt urmate de moluște cu un procent de cca. 12% și de pești cu cca. 3%. Moluștele identificate revin melcului de livadă (*Helix* sp.) și scoicii de râu (*Unio* sp.). Trei fragmente de pește au putut fi atribuite crapului (*Cyprinus carpio*), unul dintre ele neputând fi identificat până la nivel specific.

Frecvența mamiferelor identificate specific din complexul de Cultură Cucuteni.

Speciile de mamifere domestice identificate sunt: *Bos taurus*, *Ovis aries*, *Capra hircus* și *Sus domesticus*. Taxonii sălbatici studiați sunt: *Bos primigenius*, *Cervus elaphus*, *Sus scrofa* și *Capreolus capreolus*. În ceea ce privește calul, nu putem ști cu siguranță dacă în această perioadă era deja domesticit sau încă era sălbatic.

Creșterea animalelor domestice și vânătoarea reprezentau principalele activități de procurare a proteinei animale, mamiferele domestice reprezentând cca. 51%, iar cele sălbatice aprox. 42%. Bovinele domestice și sălbatice jucau un rol central în dieta acestei așezări, atât prin procente ridicate de fragmente identificate, dar și prin taliile lor foarte mari, furnizând astfel cea mai mare cantitate de carne din așezare. Pescuitul și culesul moluștelor reprezentau activități adiționale prin care această comunitate putea să își procure un surplus de carne necesară subzistenței.

NOI CONSIDERAȚII PRIVIND PLANIMETRIA AȘEZĂRILOR CULTURII CUCUTENI

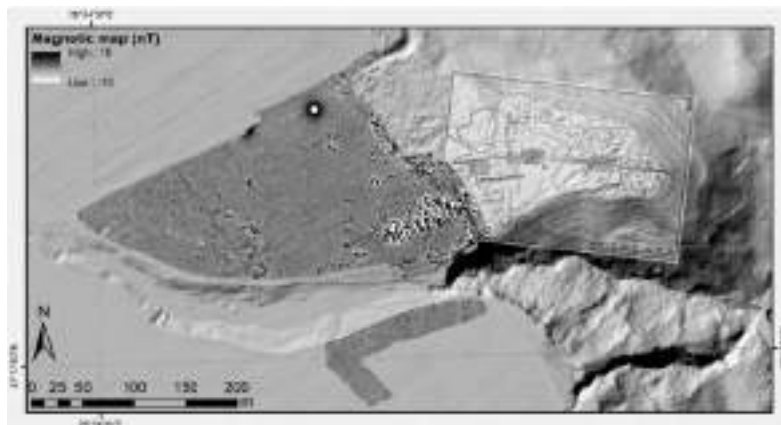
CZU:902/903.4(498)

Viorel Daniel CIOATĂ

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;

danvioras@yahoo.com

Problematica planimetriei așezărilor culturii Cucuteni este una de interes, în special în lumina ultimelor descoperiri. Deși complexitatea situației arheologice era considerată a fi una destul de bine înțeleasă, mai ales pentru stațiunile considerate a fi cercetate integral sau cvasi-integral (ex., Cucuteni-Cetățuie, Hăbășești-Holm, Trușești-Dealul Țuguieța; Târpești-Râpa lui Bodai), cercetările recente, bazate pe metode interdisciplinare de cercetare non-invazivă, vin să nuanțeze aceste aspecte, fiind necesară o reevaluare a considerațiilor cu privire la organizarea internă a așezărilor eneolitice. Aceste noi metode de prospectare oferă posibilitatea unor interpretări foarte clare din punct de vedere planimetric a așezărilor, deschizând, astfel, noi direcții posibile de analiză a modului în care cucutenienii alegeau să-și organizeze spațiul vital. Astfel, ca obiectiv central al prezentării noastre, vom avea în vedere aspectele ce țin de relația om-mediul în eneolitic, prin dezvoltarea caracteristicilor definitorii pentru amplasamentul și organizarea internă a structurilor de locuit.

Harta magnetometrică a așezării Cucuteni-Cetățuie, împreună cu planul săpăturilor din anii 1960 (Asăndulesci et alii 2019).

În special prin intermediul măsurătorilor magnetometrice identificate în literatura de specialitate, dar și pe baza rezultatelor prospecțiunilor inedite realizate se constată prezența unor locuiri exterioare elementelor de fortificare, o aranjare clară a locuințelor pe șiruri, grupuri sau cercuri, precum și o diversitate mare în ceea ce privește tipologia șanțurilor de delimitare/fortificare. Totodată, observăm cum toate aceste expresii sunt condiționate de localizarea în cadrul formelor de relief, pe baza caracteristicilor hidro-geomorfologice fiind posibilă astfel perspectiva unui posibil model predictiv de identificare a unor stațiuni cucuteniene noi.

Asăndulesei et alii 2019: A. Asăndulesei, F.-A. Tencariu, R.-Ș. Balaur, M. Asăndulesei, *Back to the roots. Remote sensing techniques for rediscovering the Chalcolithic eponymous settlement of Cucuteni culture, Romania*, New global perspectives on archaeological prospection, 13th International Conference on Archaeological Prospection, 28 August - 1 September 2019, Sligo, Ireland.

DE LA EXPERIENȚE LA EXPERIMENTE. PRIMELE ÎNCERCĂRI DE ARHEOLOGIE EXPERIMENTALĂ ÎN ROMÂNIA

CZU:902(498)

Maria-Cristina CIOBANU

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
cristinaciobanu.cmc@gmail.com

Arheologia experimentală își are începuturile odată cu primele descoperiri arheologice, însoțite de întrebări precum: „cum a fost acest artefact realizat?” sau „care a fost utilitatea lui?”, întrebări la care descoperitorii au încercat să răspundă prin acțiune. În momentul de față, la nivel mondial, arheologia experimentală este o sub-disciplină bine conturată, cu un istoric aparte și cu câteva reguli stricte care îi asigură veridicitate științifică și contribuții reale în interpretarea arheologică. Și în arheologia din România s-au înmulțit și diversificat preocupările pentru experimente, dar mai ales în ultimii 20 de ani, după un început foarte timid și mult întârziat față de arheologia central și vest-europeană.

Pentru a avea certitudinea că acțiunile pe care le identificăm ca experimente arheologice se încadrează într-adevăr în această categorie și au relevanță științifică în cunoașterea trecutului, trebuie să ținem cont de anumite criterii și etape definitorii. Spre exemplu, experimentul arheologic trebuie să aibă un fundament minuțios documentat; să fie neapărat bazat pe descoperiri arheologice; este obligatorie o ipoteză de lucru bine definită, care să fie confirmată sau infirmată prin experiment; este necesar un protocol experimental (o succesiune de pași prestabiliți). Pe lângă acestea, documentarea fiecărui pas trebuie să fie minuțioasă și veridică, fie că vorbim de materialele utilizate, fie de erorile care apar pe parcursul experimentului. În final concluziile trebuie să transpună echilibrul între baza arheologică, de la care a pornit experimentul, și rezultatele experimentale.

Prezentarea cuprinde o trecere în revistă a începutului arheologiei experimentale în România și, pe baza criteriilor menționate succint anterior, voi încerca să fac diferența între experimentul arheologic științific și alte „experiențe” sau „demonstrații” finalizate cu replici.

Modelarea experimentală a unui vas de mari dimensiuni cu ajutorul unui suport rotativ.

EXPERIENȚE ȘI EXPERIMENTE ARHEOLOGICE PRIVITOARE LA O ETAPĂ DIN LANȚUL OPERATOR AL CERAMICII CUCUTENIENE – PICTAREA VASELOR

CZU:902/903.02:738(498)

Analisa ARITON

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
aritonanalisa23@gmail.com

Maria-Cristina CIOBANU

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
cristinaciobanu.cmc@gmail.com

Felix-Adrian TENCARIU

Centrul Arheoinvest, Departamentul Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de
Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
adifex@gmail.com

Cultura Cucuteni-Trypillia reprezintă una dintre cele mai vechi și spectaculoase civilizații din Europa, cunoscută pentru așezările sale fortificate, locuințele puternic incendiate, plastica antropomorfă și zoomorfă, dar mai ales pentru evoluția ceramicii pictate, apogeu al artei preistorice europene. Vasele de diverse forme au fost transformate în suporturi pentru pictură mono-, bi- sau tricromă cu pigmenți minerali, în culorile roșu, alb și negru (sau nuanțe ale acestora). Temele picturii cucuteniene sunt diverse, de la motive geometrice (cu predominanța spiralei), la motive zoo- și antropomorfe, cu posibil caracter cosmogonic/mitologic sau religios.

Pictura ceramicii cucuteniene a stârnit interesul cercetătorilor (și nu numai), stând, pe criterii stilistice, la baza definirii fazelor și subfazelor culturii, precum și a unor variante regionale. De asemenea, a făcut obiectul a numeroase studii arheometrice (mai ales în ultimele două-trei decenii). Analizele fizico-chimice și mineralogice ale pigmenților au relevat că, în general, albul provine din carbonați de calciu, roșul din oxizi și hidroxizi de fier (hematit), iar negrul (brun) din oxizi de mangan și fier.

Deși foarte ofertante, presupusele tehnici picturale cucuteniene nu au fost suficient și satisfăcător testate prin experimente arheologice sistematice. Astfel, în contextul participării mele la practica de specialitate de la Cucuteni-Cetățuie, am

avut ocazia să iau parte la câteva experimente arheologice, printre care și testarea tehnicilor picturale, ce au avut loc la Baza de cercetare arheologică a Universității, sub coordonarea CS II dr. Felix Tencariu.

Pentru a trece la realizarea experimentelor, am avut în vedere o serie de descoperiri arheologice ce ne-au ajutat în îndeplinirea procesului. Trusa pictorului de la Dumești (care conținea pigmenți în stare brută și unelte) este una dintre aceste dovezi arheologice, la care se adaugă și altele, alături de numeroasele analize menționate.

În vederea realizării experimentelor, am înaintat mai multe ipoteze, atât în ceea ce privește liantul folosit în prepararea pigmenților, cât și suprafața pe care se aplică pictura. Astfel, lianții folosiți au fost: ou, gălbenuș, albuș, lapte, lut levigat și angobă (atât materii organice, cât și anorganice). În ceea ce privește modul în care ar trebui să fie consistența culorii, am plecat de la premisa că trebuie să fie o compoziție asemănătoare smântânii. Pasta rezultată urma să fie aplicată pe suprafața unor plăcuțe din lut de 5 x 10 cm, care au fost fie netezite, lustruite, uscate, umede, în diferite combinații. Prezentarea are scopul de a înfățișa concluziile la care am ajuns în urma zecilor de teste, eșecurile și reușitele parțiale, cauzele acestora, precum și considerații privind viitoarele încercări experimentale.

GLOBULAR AMPHORAE CULTURE (GAC) POTTERY TO THE EAST OF THE PRUT RIVER: GAC, NOT GAC AND ALMOST GAC?

CZU:902/903.2.02(478)

Denis TOPAL

National Museum of History of Moldova, Chişinău, Republic of Moldova;
Institutul de Cercetări Bioarheologice şi Etnoculturale, Chişinău, Rep. Moldova;
denis.topal@gmail.com

As the westernmost periphery of the Pontic-Caspian steppe, the northwest coast of the Black Sea is surrounded by the Carpathians, the Danube and the Black Sea. As a result, the cultural landscape has been influenced by three main factors since early prehistory: Southeast European (Balkans), East European (Pontic steppe) and Central European. The cultural situation in the Early Bronze Age in the northern part of the Carpathian-Dniester region is described as the result of two visible phenomena – a clear cultural boundary and patterns of cross-cultural contacts between the Globular Amphora Culture (GAC) and the Yamnaya communities. The latter led to the appearance of the “GAC traits or features” identified in relation to the Yamnaya culture burial mounds. The most important GAC cultural feature, which is undoubtedly pottery, was identified in several Yamnaya burials in the northern part of the Prut-Dniester area. Three sites are associated with the left bank of the Upper Prut (Pererîta, Bădragii Vechi, Corpaci), two with the basin of the Răut (Mărculeşti, Orhei), three others with the left bank of the Dniester (Ocnîța, Camenca [two burials], Mocra).

All finds are represented by barrow burials, in all cases of secondary character in relation to the central grave (Early Yamnaya, as usual), with which the construction of the mound is connected. In almost all cases (except Pererîta, b. 1, g. 9), the vessels were, as a rule, discovered near the wall (or in the corner) of the burial chamber, in the area of the skull, to the right or left of it. This generally corresponds to the “amphora” pattern of the Yamnaya culture, in contrast to the “situla” (Budzhak) pattern, which is characterized by the placement of vessels close to the body of the buried person (crouched on its side), mainly in the facial area. Some of the vessels, their shape, surface, firing and type of ornamentation correspond to the standards of the GAC (Bădragii Vechi, Ocnîța, Mocra, Mărculeşti), which has direct analogies in the core area of the cultural community. Despite the similarity

of certain features, mainly ornamental, others are more under the influence of the GAC communities (Orhei, Camenca, Pererîta). This typological conventionality, combined with the barrow stratigraphy, can most likely chronologically constrain the cross-cultural contacts in the region.

GAC pottery identified in Yamnaya barrows:

- 1 - Bădragii Vechi, b. 25, g. 12; 2 - Ocnîța, b. 3, g. 14; 3 - Mocra, b. 3, g. 4; 4 - Corpaci, b. 1, g. 7;
5 - Pererîta, b. 1, g. 9; 6 - Orhei-Mitoc, b. 1, g. 3; 7-8 - Camenca (7 - b. 445, g. 6; 8 - b. 445, g. 7);
9 - Mărculești, b. 3, g. 8.

BIRTH OF THE BARROW: ABOUT THE BEGINNING OF A NEW FUNERARY TRADITION OF THE AZOV-BLACK SEA STEPPES

CZU:902/903.5(477)

Svitlana V. IVANOVA

Institute of Archaeology, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv - Odesa, Ukraine;

svi1956@gmail.com

The origin of the burial mounds rite and its spread in Europe has attracted the attention of many researchers. The earliest were the „long mounds” (megaxylones); in Northern and Central Europe they appeared in the 5th millennium B.C. (Lendel culture, Funnel Beaker culture). Archaeologists consider that they were funerary and cult constructions connected with the cult of ancestors.

The oldest round barrows in Central Europe date back to the beginning of the fourth millennium B.C. They were fixed mainly in the Baalberg group in the Middle Elbe-Saale region and then in the Funnel Beaker culture in Poland. They date from the 39th and 38th centuries. Round barrows have their own symbolism, and it is wider than only the cult of ancestors. It is also related to the sanctuaries that are under the mounds.

In the Northern Black Sea Region are known flat sanctuaries, sanctuaries on natural objects and sanctuaries under burial mounds. Consideration of the stratigraphy of sanctuaries and burial mounds shows that some of the sanctuaries, found during the mound excavations, existed for a certain time without a mound and before the mound. These were flat sanctuaries, many years later covered by burial mounds. Some types of pre-mound sanctuaries can be distinguished.

Radiocarbon dates and stratigraphy demonstrate, that the round barrows have arisen in steppes of Northern Black Sea, Caucasus and Volga region not earlier than 39/38 centuries B.C., which coincides with dates of the Central Europe. It is possible to speak about the common European character of this phenomenon, covered vast territories at the same time.

Some burial mounds were built on ancient flat sanctuaries or cemeteries, saving them for archaeologists.

BLEJOI T.II - T.X. DINAMICA FUNERARĂ ÎNTR-O MICROZONĂ (descoperiri, metode și strategii de cercetare, investigații științifice)

CZU:902/903.5(498)

Alin FRÎNCULEASA

Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești, România;
alinfranculeasa@yahoo.com

Comuna Blejoi este situată la vest de orașul Ploiești (jud. Prahova). Pe teritoriul localității au fost cartate 13 movile, dintre care au fost cercetate nouă, la care se adaugă un mormânt izolat amenajat într-o movilă naturală (T.X). În cele 10 movile au fost descoperite 20 de morminte (22 indivizi) preistorice. Dacă primii patru tumuli au fost săpați în ani diferiți (2004, 2012, 2016 și 2018), în anul 2019 am excavat șase movile. În tumulii cercetați pe raza comunei Blejoi au fost descoperite (inclusiv în același tumul, suprapuse stratigrafic) morminte atribuite celor două etape cronologice pre-lamnaia (aprox. 3330-2950 cal BC) și lamnaia (aprox. 3000-2500 cal BC). Elementele de ritual sunt bine individualizate. La mormintele pre-lamnaia – depunerea chircit-lateral, manipulare post-mortem a oaselor și orientarea pe axul nord-sud, la cele lamnaia – depunerea dorsală cu membrele inferioare îndoite și ridicate, orientare vest-est. Ocrul apare în ambele etape (în prima mai curând împrăștiat pe oase, în a doua sub forma unor bulgări depuși în apropierea craniului, dar și pe oase). Au fost descoperite piese de podoabă, precum inele de buclă, un pandantiv ochelar, podoabe din scoică, cupru, ceramică (inclusiv un fragment de cădelniță decorată cu șnur).

În cazul mormintelor săpate în anul 2023 se păstrează ritualul specific pentru fiecare etapă de înmormântare, dar apar și câteva elemente care merită menționate. În T.VIII mormântul primar aparține unei persoane sub-adulte (aceeași situație apare și în T.IV). În cazul aceluiași obiectiv importantă este observația privind evoluția/dinamica unui tumul prin identificarea celor două mantale care corespund la două înmormântări lamnaia și care se suprapun parțial. În M.1/T.VII a fost descoperit primul inel de buclă din aur, în contextul în care celelalte piese provenind din tumulii cercetați în *arealul Prahova* sunt din argint sau cupru peste care a fost aplicată o foiță de argint (Blejoi T.III/M.1, Blejoi T.IV/M.1). În cazul mormântului primar din T.VII oasele unui individ au fost manipulate post-mortem. În același timp, piese

din inventarul funerar par să fi fost recuperate (jefuit?). Datarea absolută a M.1/T. VIII se află în același interval cu cele atribuite culturii Glina, ceea ce marchează un episod al coexistenței celor două manifestări culturale.

În T.IX nu am descoperit morminte. În aceeași campanie am descoperit un mormânt izolat amplasat/amenajat într-un grind/movilă naturală (T.X). Prezența unor morminte izolate, amplasate/săpate în/pe ridicături naturale vs movile fără morminte ne pune în fața unor probleme complexe privind strategia abordării acestor obiective arheologice.

Cercetarea unor microzone pare să confirme o situație generală observată în tot *arealul Prahova*. În același timp, poate să devină un model de cercetare pentru alte zone/microzone.

Imagine aeriană din *microzona tumulară* Blejoi cu poziționarea tumulilor cercetați.

TUMULUL 8 DE LA HĂNĂSENII NOI PE MALUL DREPT AL PRUTULUI DE JOS (R-NUL LEOVA, REPUBLICA MOLDOVA)

CZU:902/903.5(478)

Sergiu POPOVICI

Agenția Națională Arheologică, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
sergiupopovici1986@gmail.com

Vlad VORNIC

Agenția Națională Arheologică; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
vornic.vlad@yahoo.com

Ion CIOBANU

Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova; Facultatea de Istorie și Geografie, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România
archaeologymoldova@gmail.com

În anul 2020 arheologii de la Agenția Națională Arheologică au efectuat cercetări preventive la Tumulul nr. 8 de la Hănăsenii Noi, r-nul Leova, situat în partea de nord-est a localității, în apropierea drumului R34 Leova-Cantemir. Tumulul era amplasat pe a doua terasă înaltă a râului Prut, în partea vestică a cumpenei de ape formată de confluența râurilor Prut și Sărată, la o altitudine de 87 m. În total, ca rezultat al cercetării tumulului, au fost descoperite nouă morminte și 11 gropi, unele probabil de cult.

Cele cinci profile stratigrafice ale tumulului au oferit informația necesară pentru determinarea și reconstituirea etapelor de edificare a mantalei. Prima manta, cu un diametru de aproximativ 17 m, a fost edificată peste mormântul nr. 4 și, probabil, peste mormintele distruse nr. 1, 3 și 9. Inventarul păstrat al mormântului 4 constă dintr-un vas ceramic, care amintește unele forme ale recipientelor culturilor Cernavoda I și Cernavoda II/Foltești II. Odată cu realizarea mormintelor primare, în principal la vest de acestea, au fost realizate și o serie de gropi de cult, majoritatea fiind circulare în plan. După o perioadă de timp, în corpul mantalei primare a fost construit mormântul nr. 6, atribuit etapei târzii a culturii lamnaia. Următorul orizont

cultural și cronologic este reprezentat de două morminte aparținând culturii Catacombnaia, situate în sectorul estic al tumulului. Sfârșitului perioadei mijlocii a epocii bronzului i se atribuie mormântului nr. 5, aparținând probabil culturii Mnogovalicovaia. Ultimul orizont cultural și cronologic al înmormântărilor din tumul este reprezentat de mormântul nr. 2, atribuit turanicilor medievali.

Investigațiile preventive efectuate asupra tumulului 8 din Hănăsenii Noi aduc clarificări și contribuie la îmbogățirea cunoștințelor noastre despre istoria veche a acestei regiuni.

Hănăsenii Noi, Tumulul 8. 1-3. Mormântul 7 aparținând culturii Catacombnaia.

REZULTATELE PRELIMINARE ALE CERCETĂRIILOR ARHEOLOGICE DIN TUMULUL 1 DE LA ZMEU (COM. LUNGANI, JUD. IAȘI, ROMÂNIA)

CZU:902/903.5(498)

Sergiu-Constantin ENEA

Liceul Teoretic „Ion Neculce”, Târgu Frumos, România;
eneasergiu2014@yahoo.com

Felix-Adrian TENCARIU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare,
Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii, Centrul Arheoinvest, Iași, România;
adifex@gmail.com

Sergiu POPOVICI

Agenția Națională Arheologică, Chișinău, Republica Moldova; Institutul de Cercetări
Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
sergiupopovici1986@gmail.com

Ion CIOBANU

Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Institutul de Cercetări Bioarheologice
și Etnoculturale, Chișinău, Republica Moldova; Facultatea de Istorie și Geografie,
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România;
archaeologymoldova@gmail.com

Casandra BRAȘOVEANU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare,
Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii, Centrul Arheoinvest, Iași, România;
brasoveanu.cassandra@yahoo.com

Radu BRUNCHI

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
radubrunchi@gmail.com

Angela SIMALCSIK

Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Institutul de Cercetări Bioarheologice și
Etnoculturale, Chișinău, Republica Moldova; Centrul de Cercetări Antropologice „Olga
Necrasov”, Academia Română – Filiala Iași, România;
angellisimal@gmail.com

Andrei ASĂNDULESEI

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare,
Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii, Centrul Arheoinvest, Iași, România;
andrei.asandulesei@yahoo.com

Dumitru BOGHIAN

Facultatea de Istorie și Geografie, Universitatea „Ștefan cel Mare”;
dumitruboghian@yahoo.com

Între 15 și 20 mai 2023 s-a desfășurat încă o etapă din cadrul investigațiilor arheologice interdisciplinare întreprinse pe teritoriul comunei Lungani din județul Iași, vizând cunoașterea și completarea hărții arheologice a acestei unități administrativ-teritoriale.

La fel ca în campaniile din anii 2021 (Crucea) și 2022 (Lungani), cercetarea arheologică are drept obiective repertorierea, cartarea și investigarea geofizică, non-distructivă și/sau intruzivă a unor situri și necropole/complexe tumulare singulare din arealul menționat, ocazie cu care a fost investigat tumul T1 de pe Dealul Sidor, de la Zmeu, într-o zonă foarte bogată cu asemenea monumente.

Astfel, au fost descoperite cinci înmormântări/inhumații în jumătatea sudică a mivei, dintre care mormintele M1, M4 și M5 pot fi încadrate, pe baza caracteristicilor ritualului funerar, în perioada de la sfârșitul eneoliticului târziu și începuturile epocii bronzului (sfârșitul mil. IV – începutul mil. III BC), prezentând

gropi cu sau fără treaptă, cu colțurile rotunjite, având în interior, „cutii” din lemn, cu pereții din scânduri și butuci despicați, sprijiniți de pari verticali și lințolii din rogojini vegetale (putrezite).

Defuncții au fost depuși în conexiune anatomică, pe spate/decubit dorsal, cu picioarele în diferite poziții: fie desfăcute, „în romb”, fie cu genunchii ridicați, fie căzuți lateral și acoperiți cu straturi de ocru roșu, destul de consistente pe unele segmente corporale (craniu, oasele membrelor inferioare), fără inventar. Mormintele M2 și M3, cu gropi simple și dispunerea chircită lateral a defuncțiilor, aparțin unor perioade mai târzii, sfârșitului epocii bronzului timpuriu (Yamnaya finală) și, probabil, celei a bronzului final (cultura Sabatinovka-Noua).

Noile descoperiri funerare de la Zmeu, împreună cu cele de la Crucea-Lutărie, Lungani-După Vie și Târgu Frumos-Vest de oraș, confirmă realitățile etno-culturale est-carpătice și nu numai ale epocii bronzului, date mai precise referitoare la complexe și defuncții descoperiți vor fi obținute și prin analizele comparative cu rezultatele cercetărilor geofizice, prin studiile antropologice ale materialelor scheletice și datări radiometrice, prin metoda C¹⁴.

TORUSUL AUDITIV – INDICATOR OCUPAȚIONAL ȘI AL MEDIULUI DE VIAȚĂ. STUDIU DE CAZ: TUMULUL 7 DE LA CERNAVODĂ-MEDGIDIA

CZU :[902/903.5+572.08](498)

Maricela-Rebeca CEFALAN

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
rebecacefalan612002@gmail.com

Scheletul uman poartă urmele activității de zi cu zi și ale mediului în care un om își petrece viața, iar torusul auditiv este un indicator fidel al acestora. Localizat la nivelul canalului auditiv extern, acesta ne poate indica nu numai mediul în care un individ și-a petrecut viața (sau o mare parte din ea), ci și activitățile de zi cu zi în care acesta se angaja. Deși această ipoteză a fost mult contestată de-a lungul timpului, studiile recente efectuate atât pe populații preistorice, cât și pe indivizi contemporani nouă, au arătat că submersiunile și înotul frecvent în ape cu temperaturi scăzute (cel puțin sub temperatura corpului uman), presiuni ridicate ale acesteia și expunerea la vânt duc la apariția exostozelor auditive.

În prezentarea de față îmi propun nu numai aducerea în discuție a Tumulului 7 de la Cernavodă-Medgidia, ci și o scurtă trecere în revistă a principalelor studii cu privire la această abatere (având în vedere caracterul controversat încă al acesteia), expunerea procesului de formare a torusului auditiv, a factorilor implicați și, desigur, a altor markeri ocupaționali și ai mediului de viață – acestea fiind toate elementele care trebuie avute în vedere pentru a putea, din punct de vedere istoric, să facem afirmații cu privire la activitatea de zi cu zi, mediul sau alimentația populațiilor studiate (preistorice în cazul de față).

METOPISMUL. STUDIU DE CAZ: MORMÂNTUL 2 DIN TUMULUL 1 DE LA CRUCEA-LA LUTĂRIE (JUD. IAȘI)

CZU:902/903,5(498):572

Serina Daniela BOBE

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;

bobeserina@gmail.com

Metopismul se referă la persistența suturii metopice (numită și interfrontală) după vârsta biologică de 1-2 ani. Aceasta se află în centrul osului frontal, pornind din sutura nazală și se unește cu cea coronală, din vertexul craniului. Frecvența metopismului este raportată ca fiind de 7-10% la europeni, 4-5% la asiatici, 1% la africani și 1% la australieni, dar unele studii recente arată că există limite superioare și inferioare diferite atunci când populațiile sunt evaluate fiecare în parte.

Vedere asupra osului frontal cu metopism (fotografie realizată de autor)

În timp ce prevalența metopismului în rândul femeilor a fost raportată a fi între 0,32% și 23,6%, prevalența în rândul bărbaților variază între 1,56% și 17,8%.

Cauzele persistenței suturii metopice sunt asociate cel mai frecvent cu factorul genetic. Oare metopismul se poate corela cu alte anomalii sau patologii osoase? Voi încerca pe parcursul prezentării mele să prezint cauzele, incidența, consecințele acestei abateri de la normalitate, folosindu-mă cu precădere de exemplul din teza mea de licență, mormântul 2 din tumulul 1 de la Crucea-La Lutărie (jud. Iași).

Mormântul 2, imagine *in situ*, desen digital și stratigrafia mormântului
(după Enea et alii 2021, p. 588)

Enea et alii 2021: S.-C. Enea, D. Boghian, S. Popovici, F.-A. Tencariu, A. Asăndulesei, C. Brașoveanu, I. Ciobanu, A. Simalcsik, *Considerații preliminare referitoare la cercetarea tumulului T1/2021 de la Crucea (com. Lungani, jud. Iași, România)*, Arheovest, IX/2, In Honorem Valeriu Sârbu. Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie, Timișoara, 2021, pp. 582-586.

TEMPUS FUGIT. DESPRE NOI DATE PRIVIND CRONOLOGIA PRIMEI EPOCI A FIERULUI (în baza descoperirilor din bazinul Nistrului de Mijloc)

CZU:902/903"638"(478)

Mihail BĂȚ

Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău,
Rep. Moldova;

mihail.bat@usm.md, mb_usm@yahoo.com

Aurel ZANOCI

Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău,
Rep. Moldova;

aurel.zanoci@usm.md

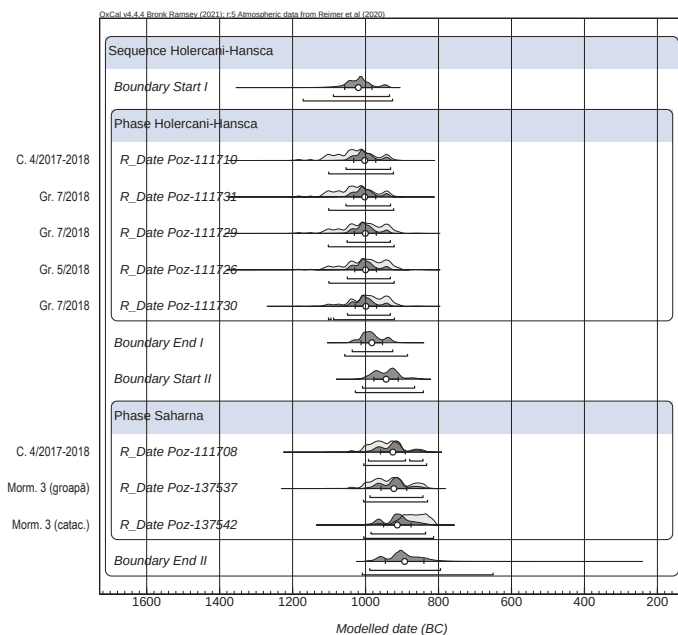
Rafinarea cronologiei primei epoci a fierului din regiunea carpato-balcanică a reprezentat un fâgaș experimentat de studiile arheologice din ultimul deceniu, fapt datorat, pe de o parte, relevanței noilor date furnizate de siturile de referință ale perioadei (Saharna Mare / „Dealul Mănăstirii”, Saharna „Țiglău”, Glinjeni „La Șanț”, Babadag, Niculițel, Vânători-*La Jolică* etc.), iar de pe altă parte, creșterii numărului de date radiocarbon publicate. În acest sens, deosebit de îmbucurător a fost faptul că lotul numeros de datări radiometrice a fost completat cu analize bayesiene, fiind combinate contexte stratigrafice relevante cu noile informații de cronologie absolută.

Privită retrospectiv, evoluția fenomenelor culturale din prima epocă a fierului în bazinul Nistrului de Mijloc prezintă trei secvențe cronologice: Holercani-Hansca → Saharna → Basarabi-Șoldănești. Datele radiocarbon colectate de la Saharna Mare / „Dealul Mănăstirii” plasează cea mai timpurie locuire de tip Holercani-Hansca la sfârșitul sec. XII a. Chr., iar evoluția grupului în intervalul temporal cuprins între 1100-1000 cal BC. Informația obținută din contexte Saharna indică o perioadă de existență a culturii de cca 200 ani (1000-815 cal BC). Totodată, noile date au confirmat existența unor episoade de suprapunere și contemporaneitate între fazele Holercani-Hansca/Saharna și, respectiv, Saharna/Șoldănești, așa cum demonstrează datele obținute la Saharna Mare / „Dealul Mănăstirii” și Saharna „Țiglău”, prezentarea lor fiind obiectivul central al comunicării noastre.

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului 20.80009.1606.14 „Patrimoniul arheologic din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică”.

Piese din bronz atribuite orizontului Holercani-Hanska, descoperite în microzona Saharna:
1 - Saharna Mare / „Dealul Mănăstirii”; 2 - Saharna „Rude” (după Zanoci 2021).

Modelarea bayesiană a datelor radiocarbon calibrate din contexte aparținând primei epoci a fierului de la Saharna Mare–Dealul Mănăstirii (după Băț, Zanoci 2022).

Zanoci 2021: A. Zanoci, *Two bronze objects of Western origin in the Saharna microregion, Rezina district, Republic of Moldova*, Studia Antiqua et Archaeologica 27/2 Supplement, IX/2, 2021, pp. 276-297.

Băț, Zanoci 2022: M. Băț, A. Zanoci, *Date radiocarbon din situl aparținând primei epoci a fierului de la Saharna Mare–Dealul Mănăstirii (Republica Moldova)*, Peuce, XX, 2022, pp. 7-37.

ORGANIZAREA HABITATULUI ÎN PRIMA EPOCĂ A FIERULUI ÎN BAZINUL NISTRULUI DE MIJLOC: O ABORDARE INTERDISCIPLINARĂ

CZU:902/903:572(478)

Aurel ZANOCI

Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău,
Rep. Moldova;
aurel.zanoci@usm.md

Mihail BĂȚ

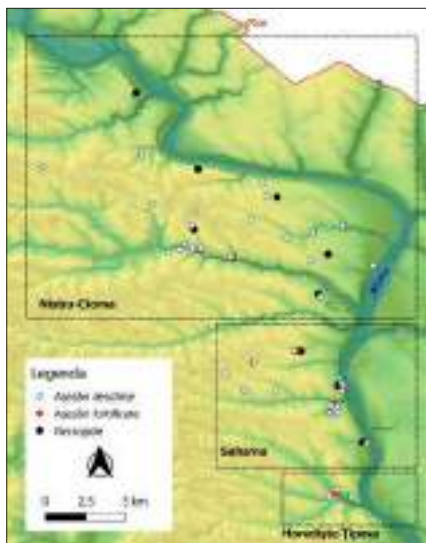
Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău,
Rep. Moldova;
mihail.bat@usm.md, mb_usm@yahoo.com

Cercetările de teren, efectuate începând cu anii '40 ai secolului trecut și până în prezent, au scos în evidență în partea de sud a bazinului Nistrului de Mijloc 62 de situri (10 fortificații, 43 așezări deschise și nouă necropole), care se încadrează în prima epocă a fierului, fiind atribuite culturii Saharna. Ca urmare a cartării siturilor s-a observat că majoritatea lor sunt concentrate în „aglomerări”, care, de regulă, sunt compuse dintr-o fortificație și câteva așezări deschise, iar, în unele cazuri, în cadrul lor fiind atestate și câte o necropolă.

În structura acestor „aglomerări” prezintă interes fortificațiile, o categorie de situri considerată, până nu demult, a fi nespecifică culturii Saharna. Identificarea lor se datorează, în mare parte, rezultatelor cercetărilor interdisciplinare. Astfel, grație prospecțiunilor geomagnetice asemenea cetăți au fost descoperite la Saharna Mare / „Dealul Mănăstirii”, Saharna „Rude” și Horodiște „La Cot”. Deosebit de utile în procesul de cercetare sunt imaginile satelitare, care au facilitat descoperirea fortificațiilor de la Mihuleni IX, Saharna-Țiglău „Cetățuie”, Țahnăuți ș.a. De regulă, „citadelele” sunt amplasate la marginea unor așezări deschise de mari dimensiuni (3-10 ha). Totodată se evidențiază unele cetăți, care au în „sfera de influență” și alte așezări, decât cele situate în imediata apropiere. Drept exemplu poate servi situl de la Mihuleni IX, în apropierea căruia se află patru așezări deschise, sau cel de la Saharna „Rude” cu cinci așezări în preajmă.

Despre organizarea internă a așezărilor putem vorbi doar în cazul siturilor de la Saharna „Rude” și Horodiște, la care au fost realizate scanări geomagnetice.

Aici au fost scoase în evidență câteva grupuri de anomalii, amplasate la o distanță de câteva zeci de metri una de la alta și care pot fi interpretate drept vestigii ale unor gospodării, compuse din locuințe, construcții auxiliare și gropi de provizii/ menajere.

1

2

- 1 - Răspândirea siturilor atribuite culturii Saharna în bazinul Nistrului de Mijloc;
- 2 - harta magnetometrică a sitului Saharna „Rude” cu marcarea zonelor cu anomalii (după Zanoci et al. 2022).

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului 20.80009.1606.14 „Patrimoniul arheologic din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică”.

Zanoci et alii 2022: A. Zanoci, A. Asăndulesei, M. Băț, V. Sochircă, T. Nagacevski, A.-F. Tencariu, V. Dulgher, *Pas cu pas. Cercetări interdisciplinare la situl de epoca fierului de la Saharna „Rude” din bazinul Nistrului de Mijloc*, Tyragetia, XVI/1, 2022, pp. 179-208.

NOI DESCOPERIRI ȘI (RE)DESCOPERIRI DIN SECOLELE IV-III Î. HR. DIN AREALUL REZERVAȚIEI CULTURAL-NATURALE „ORHEIUL VECHI”

CZU:902/904”IV-III Î.HR.(478)

Andrei COROBCEAN

Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale; Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Rep. Moldova;
andrei.corobcean@gmail.com

Vitalie BURLACU

Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Rep. Moldova;
burlacu_vitale@mail.ru

Siturile arheologice atribuite secolelor IV-III î. Hr. sau, convențional, culturii getice, amplasate în arealul RCN „Orheiul Vechi”, sunt bine cunoscute, deși cercetate neuniform de mai mult de jumătate de secol. Dintre acestea, de cercetări sistematice, deși nu exhaustive, s-au bucurat atât renumita cetate getică de la Butuceni, cât și cea de la Potârca. Materialele săpăturilor de mai mulți ani efectuate în cadrul acestora, sub coordonarea lui Ion Niculiță, au fost publicate în două monografii. Alte situri getice din zonă și-au găsit reflectare într-un șir de articole publicate de-a lungul anilor. Aflate într-un areal protejat, siturile arheologice cuprinse în limitele Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”, indiferent de atribuirea lor cultural-cronologică, trebuie ferite de cercetări invazive sistematice de amploare și păstrate pentru generațiile viitoare de specialiști, care nu vor interveni decât cu metode avansate, capabile să ofere rezultate calitative corespunzătoare.

Cu toate acestea, lucrările agricole sau gospodărești, fenomenele naturii, toate pot scoate la suprafață vestigii, necesitând intervenția specialiștilor pentru cercetări de salvare. De asemenea, și cercetările din fondurile muzeului ne oferă uneori surprize.

Pe parcursul ultimilor doi ani, astfel, au fost efectuate mici cercetări de salvare pe suprafața cetății getice de la Butuceni. Una – pe teritoriul satului Butuceni, la una din locațiile pensiunii „Eco-Resort”, numită „Ferma Veche”, unde lucrările de amenajare au scos la iveală câteva fragmente ceramice de tradiție getică. A doua a

fost efectuată pe promontoriul Butuceni. În rezultatul inspectării periodice a sitului, pe o porțiune de drum, care urcă pe promontoriu, la o distanță de peste 150 m spre est de Biserica „Sfânta Maria”, a fost identificată o aglomerație compactă de fragmente ceramice, evidențiate în rezultatul ploilor din primăvara anului curent. Drept urmare a săpăturilor de salvare, au fost recuperate astfel fragmentele unei amfore grecești, atribuirea căreia urmează a fi stabilită.

Cercetările efectuate în fondurile muzeului sunt necesare, inclusiv pentru corectarea unor atribuiri eronate realizate, probabil, întâmplător în trecut. Astfel, câteva vârfuri de săgeți descoperite în săpăturile din orașul medieval Orheiul Vechi, atribuite eronat perioadei medievale, s-au dovedit a fi nu altceva decât vârfuri de săgeată de tipul celor cu trei aripioare, contemporane cetății getice din preajmă.

DATE PRELIMINARE PRIVIND MATERIALUL VITRIC DE EPOCĂ ROMÂNĂ DESCOPERIT ÎN CASTRUL DE LA RUPEA-UNGRA 6

CZU:902/903.2(498)

Sever-Petru BOȚAN

Institutul de Arheologie, Academia Română – Filiala Iași, Romania;
sever_botan@yahoo.com

Situl aflat în punctul *Pe Hill* de la Rupea (județul Brașov, România) a intrat de curând în literatura de specialitate, cu ocazia unor cercetări de suprafață realizate de către Silviu Gridan și Olimpia-Mary Gridan. Cercetările non-invazive realizate prin metode geomagnetice au pus în evidență forma aproape pătrată a castrului (cu laturile de 130×110×130×110 m), iar săpăturile din anul 2018 au indicat o serie de elemente legate de fazele de lemn și piatră ale fortificației. Din anul 2022, un colectiv al Institutului de Arheologie din Iași, coordonat de dr. Ștefan Honcu, efectuează săpături pe latura de est a castrului, urmărind să clarifice etapele de locuire ale acestuia, durata de funcționare și importanța sa în sistemul defensiv al *limes*-ului dacic.

Cu prilejul acestor cercetări a fost descoperit un număr de 42 de fragmente de vase de sticlă, în special în US 0004, nivel datat de o fibulă Almgren 7 între jumătatea secolului al II-lea și începutul secolului următor. Între piesele descoperite se evidențiază o bază de Cupă Hofheim (tip Isings 12) databilă în secolul I d.Hr., fragmente de recipiente prismatice întâlnite adesea în așezările militare, precum și câteva fragmente de geam folosite pe scară largă la iluminarea naturală a edificiilor.

Fragment de cupă Isings 12 descoperită *in situ* în castrul de la Rupea-Ungria 6.

VECTORII DE MOBILITATE AI MILITARILOR RECRUTAȚI DIN MEDIUL RURAL AL PROVINCIEI MOESIA INFERIOR

CZU:902/904:355(498)

Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
blucretiu@yahoo.com

Ana HONCU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
odochiciuc.ana@gmail.com

Mediul rural a reprezentat o sursă importantă de recrutare pentru armata romană, din al doilea sfert al secolului I d. Hr. până la reorganizarea provinciei sub Diocletianus. Contribuția de față prezintă o sinteză a direcțiilor de mobilitate a soldaților recrutați din acest mediu, urmărindu-se trei tendințe principale: aceea de a rămâne în provincia în care au efectuat serviciul militar, aceea de a se întoarce acasă și, nu în ultimul rând, parcurgerea unui traseu mai complex cu unitatea în care au servit, în funcție de evenimentele istorice la care au luat parte respectivele unități. Autorii încearcă și o cartare a acestor direcții de mobilitate în scopul unei mai facile urmăririi a traseelor parcurse de armata romană.

UN POSIBIL GRAFFITO CREȘTIN PE UN FRAGMENT DE AMFORĂ

CZU:902/903.2(498)

Ana HONCU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;

odochiciuc.ana@gmail.com

Comunicarea prezintă posibilitățile de lectură ale unui *graffito* grecesc de pe un fragment de amforă descoperit în timpul săpăturilor arheologice din anul 2014, efectuate la Fântâna Seacă (Slava Rusă, județul Tulcea, România).

Contextul arheologic este datat în secolul al IV-lea d. Hr. Autoarea consideră că *graffito* indică cantitatea amforei și o aclamație creștină. Amfora provine din provinciile estice și a fost folosită pentru transportul uleiului. De asemenea, se oferă o analiză generală și comentarii asupra celor mai comuni *graffiti* creștini.

NOI INTERPRETĂRI ALE DISTRUGERILOR DIN CADRUL FORTIFICAȚIEI CETĂȚII ROMANO- BIZANTINE IBIDA. LATURA DE NORD. SECȚIUNILE TURN 8 ȘI TURN 10

CZU:902/903:725.182

Gabriel R. SIMALCSIK

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru I. Cuza” din Iași, România;
simalcsikrobertgabriel@yahoo.com

Pentru început, îmi propun să realizez o scurtă prezentare a istoricului cercetărilor arheologice la situl cetății romane târzii Ibida, începând cu sondajele din anul 1885, cercetările de la începutul secolului XX și realizarea planimetriei cetății de către Al. S. Ștefan în anul 1977, cercetările lui A. Opaîț și C. Opaîț de la finalul anilor '80 și începerea cercetărilor sistematice din anul 2001 ce continuă până în ziua de astăzi, evidențiind și rezultatele săpăturilor, axându-mă în principal pe sistemele defensive caracterizate prin ziduri de incintă, bastioane și turnuri.

Vectorii de mobilitate ai atacatorilor kutriguri de la mijlocul secolului al VI-lea asupra laturii nordice a cetății Ibida. Interpretare tactică. Sursa imaginii: Google Earth Pro, adaptată de Gabriel R. Simalcsik după harta realizată de Alexandru S. Ștefan în anul 1977.

Voi analiza ulterior evoluția structurilor defensive a cetății romane târzii din secolul al IV-lea spre perioada romano-bizantină a secolului al VI-lea, mai exact procesele și sistemele de construcție utilizate pentru edificarea zidurilor și noile procedee utilizate în reparațiile realizate în era bizantină. Aceste studii vor fi bazate și pe izvoarele istorice.

În cele din urmă, voi realiza o proprie interpretare din punct de vedere strategic a atacurilor triburilor barbare, bazându-mă pe nivelurile de distrugeri prezente în contextul laturii nordice a cetății, precum și pe izvoarele autorilor antici ce precizează invaziile barbare de la sfârșitul secolului al IV-lea și mijlocul secolului al VI-lea. Distrugerile de secol VI le voi trata și din punct de vedere tactic.

NOI CERCETĂRI ARHEOLOGICE EFECTUATE PE TERITORIUL COMUNEI DOBROVĂȚ, JUDEȚUL IAȘI

CZU:902(498)

Ștefan HONCU

Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România;

stefanhoncu@yahoo.com

Cercetările arheologice intruzive și non-intruzive efectuate pe teritoriul comunei Dobrovăț din jud. Iași ne-au oferit posibilitatea să identificăm mai multe așezări din diferite perioade istorice. În prezentarea noastră vom discuta siturile ce aparțin perioadei veacurilor IV și V d. Hr. cunoscute în literatura de specialitate, dar și cele inedite descoperite cu ocazia cercetărilor de suprafață. Un alt punct supus analizei noastre va fi acela al densității așezărilor specifice culturii Sântana de Mureș-Cerneahov pe un anumit areal, distanța dintre situri, pentru ca în final să discutăm cronologia acestora. Informațiile obținute în urma analizei noastre sperăm să contribuie la o mai bună înțelegere a evoluției culturii Sântana de Mureș-Cerneahov în arealul avut în vedere.

INDICATORI DEMOGRAFICI ȘI OCUPAȚIONALI LA DOUĂ POPULAȚII CE APARTIN CULTURII SÂNTANA DE MUREȘ - CERNEAHOV (MIHĂLĂȘENI, JUD. BOTOȘANI ȘI VALEA SEACĂ, JUD. VASLUI)

CZU:902/903.5(498):314

Robert Daniel SIMALCSIK

Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română – Filiala Iași, România;
Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Republica Moldova;
robbyboy2mail@gmail.com

Lucrarea abordează un studiu comparativ inedit, prin care încercăm o corelare între aspectele demografice și cele ocupaționale pentru două populații reprezentante ale culturii Sântana de Mureș - Cerneahov, care au trăit în arealul Moldovei. Studiul se bazează pe două necropole din zona Botoșanilor și Vasluiului. Ca număr de indivizi, acestea sunt printre cele mai mari necropole descoperite până acum. Sunt caracteristice perioadei și cuprind atât morminte de înhumatie, cât și de incineratie. Perioada culturală Sântana de Mureș - Cerneahov este una de schimbări majore pentru populațiile din spațiul nord-dunărean, atât pe plan militar (retragerea Romană), cât și pe plan social, politic, etnic și cultural. Necropola de la Mihălășeni din județul Botoșani este birituală, cuprinde 520 de morminte de înhumatie și incineratie, dintre care au putut fi analizate 495 de schelete; 411 provin din mormintele de înhumatie și 84 din morminte de incineratie. Necropola de la Valea Seacă din județul Vaslui este, de asemenea, birituală, cuprinde 547 de morminte, dintre care 295 sunt incineratie, iar 252 de înhumatie. Din punct de vedere demografic ne-am ghidat după repartitia pe categorii de vârstă și sexe a indivizilor fiecărei necropole și pe dimensiunea celor două populații. Am apreciat gradul ocupațional prin analiza particularităților scheletice considerate în literatura de specialitate ca fiind adaptări funcționale sau indicatori ocupaționali și ai stilului de viață. Am pus accent pe modificările entezopatie, urmărind în special indicatorii „sindromului călărețului”. La unii indivizi, în special la bărbați, se regăsesc markeri ai activităților ecvestre ce pot fi asociate cu activitățile cotidiene, dar și cu un efort militar. Așadar, în aceste comunități existau și „militari”. Populațiile din cele două comunități prezintă și semne de activitate non-războinică, acea parte din populație reprezentând marea majoritate. Astfel, comunitățile este posibil să fi avut în componența lot agricultori, crescători de animale, meșteșugari și, desigur, după cum am remarcat, un procent de războinici. Prin urmare, în secolele III-V d. Hr., la fel ca și în cel următor, perioadele de pace și cele de război alternează.

MONEDDE ROMANE DIN AUR DESCOPERITE ÎN TERITORIUL „BARBAR” DINTRE CARPAȚI ȘI NISTRU

CZU:902/903.2(498):737.1

Lucian MUNTEANU

Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România;
lucanas2000@yahoo.com

Anca MUNTEANU

Institutul de Arheologie Iași, Academia Română – Filiala Iași, România;
greencomam@gmail.com

În teritoriul „barbar” dintre Munții Carpați și Nistru (azi parte din România, Republica Moldova și Ucraina), au fost descoperite circa 250 de monede romane din aur, dateate între secolele II-V d. Hr., atât în tezaure, cât și în descoperiri izolate. Se pot distinge cinci etape distincte când aceste monede au ajuns și au fost folosite în acest areal de către diferite populații „barbare” care aveau relații cu Imperiul. În prima etapă, doar foarte puțini *aurei* ai împăraților din dinastia Antonină provin din provinciile romane. În următoarele două etape, *aurei* (în majoritatea lor, perforați), medalioane din aur și *solidi* prelucrați se leagă de sosirea goților și de consolidarea culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. În ultimele două etape, *solidi* ai împăraților din dinastiile Valentiniană și Theodosiană, destul de numeroși, majoritatea provenind din tezaure, pot fi puși în legătură cu prezența hunilor la Dunărea de Jos.

Aureus de la Aurelian, din tezaurul de la Grushevtsi (Ucraina).

Medalion de la Gallienus (*quaternio*) descoperit la Chotin (Ucraina).

DESPRE CUPTOARELE MEDIEVALE TIMPURII DE REDUS MINEREUL DE FIER DESCOPERITE LA IVANCEA-ORHEI

CZU :902/903.2(478)

Ion TENTIUC

Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Chișinău, Rep. Moldova;
tentiucion2016@gmail.com

Michael MEYER

Institutul de Arheologie Preistorică al Freie Universität Berlin, Germania;
michael.meyer@fu-berlin.de

Octavian MUNTEANU

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Rep. Moldova;
octmunteanu@gmail.com

Vasile IARMULSCHI

Institutul de Arheologie Preistorică al Freie Universität Berlin, Germania;
vasile.iarmulschi@gmail.com

Descoperirea procedeelor de obținere a metalelor din minereuri și întrebuințarea acestora pentru confecționarea uneltelor și armelor, podoabelor și ustensilelor au avut o importanță covârșitoare pentru dezvoltarea social-economică a comunităților umane. Dintre metale, în mai toate timpurile, cel mai râvnit, căutat și utilizat a fost fierul. Calitățile deosebite, eficiența și rezistența la uzură, posibilitatea de prelucrare și re folosire a pieselor ieșite din uz au făcut ca din preistorie fierul să ocupe un loc deosebit.

Extragerea și reducerea locală a minereului de fier în regiunile amplasate la est de Carpați, dar și prelucrarea materiei prime obținute pot fi raportate, prin sporadice descoperiri, încă la perioada Ha B. Totuși, producerea locală a ustensilelor din fier pare mai sigură din secolele IV-III î. Hr. În primele secole ale erei noi, în special în secolele III-IV d. Hr., îmbogățirea și reducerea minereului de fier în regiune era deja o practică curentă. Procesele social-economice din jurul anului 1000 au fost determinante pentru evoluția civilizației europene, inclusiv pentru populația românească. Experiența practică și acumularea cunoștințelor de ordin tehnologic în prelucrarea metalelor probează rezultate excepționale în dobândirea minereului

de fier ale comunităților medievale românești. Investigațiile arheologice recente au scos la lumină, pe valea râulețului Moțca, afluent de dreapta al Răutului, în situl *Ivancea sub Pădure*, câteva furnale de redus minereul de fier.

Situl *Ivancea sub Pădure*. Cuptoarele de redus minereul de fier nr. 6 și nr. 7, identificate în *Suprafața de cercetare* nr. XXII.

Aici au fost cercetate șapte cuptoare de redus minereul, de tip furnal tronconic, amenajate în sol steril prin săpare verticală, prevăzute cu gură laterală de alimentare în partea de jos a pereților, orientată, de regulă, spre roza vânturilor, în cazul dat spre panta dinspre N-V, unde se afla groapa de acces. Analiza comparată a dimensiunii vetrelor furnalelor a permis cercetătorilor să evidențieze cuptoare cu capacitate mică (diametrul de 0,30-0,40 m); medie (diametrul de 0,50-0,60 m) și mare (diametrul de 0,80-0,90 m) (Postică 2023, p. 43-44). Șase dintre cuptoarele descoperite la *Ivancea* aparțin categoriei furnalelor de capacitate medie, iar unul (F. 2, descoperit în *Suprafața de cercetare* XIV) este de capacitate mare. Înălțimea furnalelor de capacitate medie este estimată la 0,7-0,8 m, iar a celor mari, la 0,8-1,0 m.

Astfel, așezarea de la *Ivancea*, de rând cu siturile de la *Alcedar* și *Trebujeni-Scoc* cu câte 17 furnale metalurgice cercetate, de la *Hansca* și *Rudi-Roșcana* cu 14 și, respectiv, cinci cuptoare de redus minereul de fier, reprezenta un important centru metalurgic medieval timpuriu care exploata minereurile locale din categoria limonitului de natură sedimentar-aluvionară.

CERCETAREA ARHEOLOGICĂ PREVENTIVĂ EFECTUATĂ ÎN ANUL 2022 LA BISERICA „SFÎNȚII VOIEVOZI” DIN CĂȘĂRIA (COMUNA DOBRENI, JUDEȚUL NEAMȚ, ROMÂNIA)

CZU:902/904(498):27-523

Silviu-Constantin CEAUȘU

Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț, Complexul Muzeal Național Neamț,
România;
silviu85c@gmail.com

Alexandru-Marian GAFINCU

Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț, Complexul Muzeal Național Neamț,
România;
alexandru.gafincu@yahoo.com

Constantin PREOTEASA

Centrul Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni, Muzeul de Artă Eneolitică
Cucuteni Piatra-Neamț, Complexul Muzeal Național Neamț, România;
constantin.preoteasa@yahoo.com

Cercetarea arheologică preventivă s-a desfășurat în vederea implementării unui proiect de investiție complementar lucrărilor de restaurare a Bisericii „Sfinții Voievozi” din Cășăria (cod LMI: NT-II-a-B-10602; cod RAN: 122301.02), prin care s-a urmărit construcția unei capele mortuare.

Actualul lăcaș de cult, construit din lemn în anul 1832, a fost cercetat arheologic pentru prima oară în anul 2021. Cu acest prilej a fost identificată o biserică mai veche decât cea existentă, în care a fost înhumată stolniceasa Tudosca la 1656 septembrie 12, precum și o necropolă medievală anterioară lăcașului de cult nou-descoperit.

În anul 2022 investigația s-a realizat prin intermediul Casetei A, de formă dreptunghiulară, cu lungimea de 9 m, lățimea de 7 m, și care a însumat o suprafață de 63 m². Caseta a fost amplasată la circa 20 m spre N-V de Biserica „Sfinții Voievozi”, fiind orientată pe direcția S-N. Obiectivele cercetării au fost adaptate proiectului de investiție și realității din teren, prin intermediul casetei urmărindu-se surprinderea limitei necropolei ce a funcționat în preajma bisericii identificate în anul 2021.

În urma cercetării arheologice preventive din anul 2022 au fost descoperite 11 înhumări datate în secolele XVI-XVII. De asemenea, investigația arheologică a permis identificarea limitei nord-vestice a necropolei medievale dezvoltate în jurul bisericii nou-descoperite în anul 2021.

Privite în ansamblu, cercetările arheologice desfășurate în anii 2021 și 2022 la Biserica „Sfinții Voievozi” din satul Cășăria au adus importante precizări cu privire la succesiunea lăcașurilor de cult și a necropolelor dezvoltate în jurul acestora în evul mediu și în epoca modernă.

Înhumări identificate în Caseta A (foto: Alexandru-Marian Gafincu, 2022).

O NOUĂ NECROPOLĂ MEDIEVALĂ ÎN CENTRUL VECHI AL CHIȘINĂULUI

CZU:902/903.5(478-25)

Ion URSU

Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
ion.ursu11@gmail.com

Sergiu MUSTEAȚĂ

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Rep. Moldova;
sergiu_musteata@yahoo.com

Ion TENTIUC

Muzeul Național de Istorie al Moldovei, Chișinău, Rep. Moldova;
tentiucion2016@gmail.com

În toamna anului 2022 în cadrul unui proiect de cercetare susținut de Primăria municipiului Chișinău au fost desfășurate mai multe investigații arheologice în diferite zone ale orașului. Unul dintre punctele cercetate, numit convențional *Piața Veche*, este amplasat în sectorul Râșcani, bd. Grigore Vieru, nr. 12, unde se află în prezent Maternitatea municipală nr. 2 cu parcul adiacent.

Piața Veche a fost amenajată la mijlocul secolului al XVII-lea, pe spațiul moșiei satului Buiucani, în imediata vecinătate a satului Chișinău. Pentru amplasarea târgului nou s-a ales o platformă plană și relativ întinsă, fără puternice denivelări de pe cea de-a două terasă din dreapta Bâcului. Așa cum cel mai propice teren pentru fondarea noului târg se afla pe moșia satului Buiucani, la hotar cu moșia satului Chișinău, inviolabilitatea proprietății a făcut ca domnia să *arendeze*, pentru o sumă de bani rămasă necunoscută, această „bucată” de teren de pe moșia satului Buiucani, situată în proximitatea puternicelor izvoare de la baza promontoriului stâncos al satului Chișinău, pentru organizarea unui nou centru economic, administrativ și militar. Orașul Chișinău urma, la mijlocul secolului al XVII-lea, să preia atribuțiile deținute până la această dată de târgul Lăpușna, ultimul aflat în permanență amenințare, fiind devastat în nenumărate rânduri de invaziile pustiitoare ale tătarilor din Bugeac.

În rezultatul cercetării a patru suprafețe a fost identificat pavajul din piatră al pieței și mai multe urme ale unor construcții de zid cu beciuri atribuite spațiilor comerciale. La adâncimea de 80-90 cm, sub pavajul din piatră de calcar, au fost descoperite 15 morminte de înhumare depuse conform ritualului creștin. Scheletele se aflau în poziție decubit dorsal cu brațele îndoite din coate și palmele plasate pe torace sau abdomen, picioarele întinse. Defuncții au fost înmormântați în sicrie din lemn, în gropi de formă trapezoidală. Schelete erau de adulți și de copii de diferite vârste. În majoritatea mormintelor au fost descoperite monede de argint sau bronz așezate în palmele înhumaților. Existența unei necropole în acest loc nu era cunoscută, piața fiind amenajată pe locul unui fost cimitir, care la o anumită etapă încetase să mai funcționeze și probabil dispăruse din memoria colectivă ca loc sacru.

Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova – CVPAM”, cifrul 20.80009.1606.06, implementat de către Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, finanțat de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare din Republica Moldova în cadrul concursului Programelor de Stat 2020-2023, prioritatea strategică IV. Provocări societale, direcția strategică Patrimoniu material și imaterial.

BENEATH THE SURFACE: UNCOVERING THE SOCIAL AND BIOLOGICAL SIGNIFICANCE OF DOUBLE BURIALS IN A MEDIAEVAL SAMPLE FROM WALLACHIA

CZU:902/903.5(498)

Franceska-Cristina ȘTIRBU

University of Bucharest, Romania;
franceska.stirbu@gmail.com

Gabriel VASILE

Vasile Pârvan Institute of Archaeology, Bucharest, Romania; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
gabriel.vasile@iabvp.ro

Between the autumn of 2020 and the summer of 2021, the Vasile Pârvan Institute of Archaeology from Bucharest excavated a large mediaeval cemetery, as part of a preventive archaeological research, around the town of Buftea-La Cârna/Mănești (Ilfov County), with more than 1000 inhumation graves, dated, so far, based on the analysed grave goods, between the 14th and the 17th centuries. The main focus of the research were the mediaeval church and cemetery. Previous archaeological research at this site was carried out by Aristide Ștefănescu between 1972 and 1982. This study presents preliminary results regarding less common funerary contexts, which we have referred to, at least for this stage of the research, as double burials. This term refers to funerary contexts in which two deceased individuals were buried simultaneously in the same grave.

So far, 10 such burials have been identified. The analysis is still ongoing, and therefore, the number may be subject to change. Regarding the demographic report, there were 16 subadults (one *infant*, 10 children, and five adolescents of which four were probable males and one was probable female) and five adults (four young adults and one old adult, of which two were males and three were females). The increased mortality in subadults was evidenced by means of three skeletal and dental indicators of biological stress: linear enamel hypoplasia, *cribra orbitalia* and osteoperiostitis. Among these three indicators, an infectious manifestation on the exocranial surface of the skull, similar to the well-known *caries sicca*, a pathognomonic indicator of treponemal disease, was also recorded. Nutritional

deficiencies and infectious diseases have been identified as the aetiological agents of these pathological conditions. The recording of the pathological manifestations observed in the analysed sample provides significant information regarding the socio-economic conditions and the way of life specific to the population of Wallachia in the Middle Ages.

DESCOPERIRI MONETARE DIN NECROPOLA ȘI INCINTA BISERICII „SFÂNTUL GHEORGHE” DIN ROMAN (JUD. NEAMȚ)

CZU:902/903.5(498):737.1

Andrei BALTAG

Accademia di Romania din Roma; Institutul de Arheologie, Academia Română – Filiala Iași, România;

andreibaltag@outlook.com

George-Dan HÂNCEANU

Muzeul de Istorie din Roman, Complexul Muzeal Național Neamț, Roman, România;

georgehanceanu@yahoo.com

În contextul mai multor lucrări de restaurare, biserica „Sfântul Gheorghe” din Roman a fost supusă unor investigații arheologice, desfășurate între anii 2018-2020. Cercetările au scos la iveală un număr de 20 de monede și un jeton modern. Întreg materialul numismatic face parte din inventarul funerar descoperit în cimitirului poslușnicilor din „mahalaua Popăuților”, dezvoltat în jurul lăcașului de cult romașcan. Monedele recuperate acoperă un interval considerabil de timp, de aproape patru secole (XV-XIX). Totuși, etapa de maximă folosire a spațiului funerar este mult mai târzie și se plasează în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

1. *Rechenpfennig* (jeton) din 1851, descoperit în inventarul funerar al necropolei bisericii „Sfântul Gheorghe” din Roman; 2. Denar imperial bătut la 1533, din tezaurul descoperit în incinta bisericii „Sfântul Gheorghe” din Roman; 3. Denar imperial bătut la 1592, din tezaurul descoperit în incinta bisericii „Sfântul Gheorghe” din Roman.

Pe lângă piesele monetare recuperate din morminte, în apropierea bisericii „Sfântul Gheorghe” din Roman a fost identificat și un depozit alcătuit din 15 denari din argint. Format, în totalitate, din denari imperiali care nu depășesc sfârșitul secolului al XVI-lea, tezaurul de la Roman este singurul astfel de lot descoperit în regiunea Moldovei. Numărul și valoarea divizionară mică a pieselor și, mai ales, contextul descoperirii, ne îndreptățesc să presupunem că ele ar fi putut constitui un *pocket hoard* abandonat pe fondul atacurilor tătarăști de la începutul secolului al XVII-lea.

NEW FINDINGS OF COUNTERFEITS AND IMITATIONS OF OTTOMAN COINS FROM ORHEIUL VECHI

CZU:902/903.2(478-22):737.1

Dmytro YANOV

Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve; Odesa Archaeological Museum of National
Academy of Sciences of Ukraine;
nv63115@gmail.com

In 2020, the numismatic collection of the Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve was replenished with 73 coins. They were discovered on the territory of the reservation by a private individual who used a metal detector. Among them, three non-authentic coins of the Ottoman Empire are of particular interest.

Both counterfeits and imitations belong to the category of non-authentic coins. However, there is a difference between them. Bronze coins with silver plating, produced illegally to deceive the population, are commonly referred to as contemporary counterfeits. Unlike them, imitations are coins made of precious metal, although generally with a lower weight and fineness compared to the original issues. They were produced by sovereign rulers or high-ranking officials with the aim of supplying the internal and external markets with currency and copied those types that were in highest demand.

The first coin (11.3 mm, 0.57 g) is a counterfeit akche of Bayezid II (1481-1512) minted in Novar. It was made of bronze, with silver plating having been completely worn off. The legend on both sides of the coin was inscribed practically with no errors, except for the word “*sultan*” on the obverse. The second and third coins belong to the category of imitations. They were probably made of silver. The second coin (10 mm, 0.48 g) imitates the akche of Selim I (1512-1520). The mint of the original type is unknown. The third coin (9.4 mm, 0.24 g) was patterned after the late 16th – early 17th century akche, possibly of Ahmed I's reign (1603-1617). It is impossible to determine its exact prototype due to the distorted legend. One can assume that the obverse legend, written in three lines, resembles the words “*sultan / (sul)ta(n) ...hmed (?) / bin (?)*”. On the reverse, the words “*azze nasrühü / duribe ...*” can be distinguished. The closest original obverse type is type B of Ahmed I (according to S. Srećković's classification),

while the legend on the reverse is typical for early 17th century akches minted in Belgrade, Haleb, Canca, Tokat, and Kibris.

Counterfeit Ottoman akches have been discovered in Orheiul Vechi Cultural-Natural Reserve previously. These were 5 forgeries of Murad II (1421-1444, 1446-1451) from a small deposit. However, based on the characteristics of the legends, the examined coins were not produced at the same workshop as those found earlier in Orheiul Vechi.

Findings of non-authentic Ottoman coins from Orheiul Vechi.

1. Bayezid II; 2. Selim I; 3. Unknown issuer.

DATE PRELIMINARE PRIVIND DESCOPERIRILE DE LA BISERICA „SF. CONSTANTIN ȘI ELENA” DIN CHIȘINĂU

CZU:902/903.2(478-25)

Sergiu MUSTEAȚĂ

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Rep. Moldova;

sergiu_musteata@yahoo.com

Ion TENTIUC

Muzeul Național de Istorie al Moldovei, Chișinău, Rep. Moldova;

tentiucion2016@gmail.com

Ion URSU

Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, Rep. Moldova; Institutul de Cercetări

Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;

ion.ursu11@gmail.com

Angela SIMALCSIK

Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română – Filiala

Iași, România; Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Institutul de Cercetări

Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;

angellisimal@gmail.com

Biserica satului Visterniceni. În vatra satului Visterniceni, Constantin Râșcanu a ctitorit în anul 1777, conform pisaniei, biserica de piatră cu hramul *Învierea Domnului*, probabil pe locul sau în apropierea unei foste biserici de lemn. Biserica se află în vârful dealului Visterniceniilor, care mărginește dinspre nord valea râului Bâc. După numele ctitorului său, care este înmormântat la intrare, ea mai era numită și biserica Râșcanu. Tot de la numele său provine și denumirea cartierului Râșcani al Chișinăului, ce ocupă în prezent fostele lui moșii.

În vara anului 2022 echipa de arheologi din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” a realizat săpături arheologice pe suprafața sitului *Chișinău – Biserica Constantin și Elena*. Cercetările au fost organizate în nouă suprafețe, cinci în zona parcului din preajma bisericii, două în curtea bisericii și două secțiuni în cimitirul Visterniceni, în total peste 210 m.p.

Una din cele mai reprezentative descoperiri a fost în Secțiunea nr. 5, trasată pe latura de est a bisericii „Sf. Constantin și Elena”, cu dimensiunile de 2,1 m × 3,0 m (Fig. 1). În spatele bisericii, respectiv altarului, au fost descoperite amenajări de

morminte, inclusiv un mormânt în criptă. În interiorul criptei s-au descoperit urmele sicriului de lemn împodobit cu elemente textile prinse cu butoane de cupru și cu mai multe tortițe, la fel de bronz, în ambele părți. În interiorul sicriului s-au găsit urmele unui schelet uman adult. În partea superioară a cavoului s-a descoperit o monedă de la finele secolului al XIX-lea, care este în proces de curățare și analiză numismatică.

În umplutura cavoului din sol cenușiu-gălbui au fost identificate resturi de la sicriul de lemn și urme de la căptușeala sicriului reprezentat de țesătură din fir metalic/bronz cu decor geometric. Pânza a fost fixată de scândurile sicriului cu cuie din bronz cu măgălia circular-bombată. În exteriorul cavoului, în zona de est, în apropiere de latura exterioră, direcția de sud, a fost găsită o monedă.

Scheletul se afla în decubit dorsal, cu capul la vest. Brațele au fost așezate pe piept. Lungimea schiletului – de aprox. 1,6 m. Nu a fost deranjat. Se află într-un sicriu din scânduri bine lucrat, cu șase mânere, câte trei pe fiecare latură. Mânerele erau din bronz, ovale, prinse cu câte două șuruburi. Inventarul lipsește. Au fost descoperite urme de piele de la încălțăminte. În zona craniului a fost găsită o coroană din trei cercuri metalice dispuse unul peste altul, cu o distanță de aproximativ de 5,0 cm între ele, primul fiind mai gros (de aproximativ 2,0 cm), diametrul în jur – de 15,0 cm. Celelalte erau din fir de sârmă. S-au păstrat urme de țesătură, ace din bronz și agrafe cu resturi de pânză. Scheletul se afla la adâncimea de 2,4 m de la nivelul actual de călcare (Fig. 2).

Fig. 1. Planul Secțiunilor 5 și 9 din curtea bisericii „Sf. Constantin și Elena”.

Fig. 2. Secțiunea nr. 5. Scheletul defunctului descoperit în criptă.

Scheletul este bine reprezentat, aproximativ complet, bine conservat în segmentul postcranian, destul de fragmentar în cel cranian (fragmentare cauzată de mediul umed închis). Acesta provine de la un individ de sex antropologic feminin, cu vârsta biologică în momentul decesului de circa 20-25 ani (adult tânăr). Osatura acestei femei era una gracilă, statura scheletică fiind de circa 160 cm. Starea de sănătate era una bună în momentul decesului. Dentiția nu prezintă patologii. Uzura coroanelor dentare (de tip atriție) este slabă. Cu excepția unor modificări periosteale pe diafizele tibiilor, alte patologii la nivelul oaselor nu au fost identificate. Pe tibii și peronee s-au conservat bine aderențe din pânză.

Zona bisericii „Sf. Constantin și Elena” are un potențial arheologic enorm care trebuie cercetat sistematic. De aceea este necesară elaborarea unui plan de cercetări arheologice sistematice pentru următorii ani. Cercetările viitoare ne vor ajuta la clarificarea problemelor cultural-cronologic ale sitului.

Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova – CVPAM”, cifrul 20.80009.1606.06, implementat de către Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, finanțat de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare din Republica Moldova în cadrul concursului Programelor de Stat 2020-2023, prioritatea strategică IV. Provocări societale, direcția strategică Patrimoniu material și imaterial.

TRADIȚIONALISM FORMAL ȘI FUNDAMENTAL ÎN COMUNITATEA TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ

CZU:39(498-22)

Cătălin-George FEDOR

Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română – Filiala Iași,
România; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, Rep. Moldova;
cgfedor@yahoo.com

Ne propunem să prezentăm câteva rezultate ale unei cercetări efectuate în mediul rural din România. Scopul cercetării noastre este de a descoperi o viziune arhaică asupra universului gospodăresc la care oamenii continuă să se raporteze și astăzi, deoarece încă putem identifica un amestec de religie și magie în viața locuitorilor contemporani.

Cercetarea s-a desfășurat într-un sat din zona centrală a Moldovei (România) și a fost de tip calitativ. Rezultatele constau în evidențierea caracteristicilor unui tradiționalism fundamental, care încearcă să asigure protecția valorilor sociale sau cultural consacrate, precum și a unui tradiționalism formal care apare în timpul serbărilor sau ceremoniilor festive. Tradiționalismul acesta, exprimat atât formal, cât și fundamental, se manifestă cu precădere prin acțiuni și evenimente care țin de calendarul religios, dar și de cel agrar.

Concluziile ne arată că, deși aflați într-o lume globalizată, membrii comunităților tradiționale continuă să se raporteze la o anumită viață spirituală cu semnificații profunde asupra naturii lucrurilor și a omului, asupra sensului vieții și conținutului ei.

Casa Editorial-Poligrafică Bons Offices SRL
Chişinău, str. Feredeului 4/6, MD-2005
Tel./fax: +37322 50 08 94
Tel.: +37322 50 08 95, +37322 27 66 44
E-mail: bons@bons.md

